

SOSYALİZM
VE
İSLAMLIK

TÜSTAV

GECEKONDUDA BAYRAM

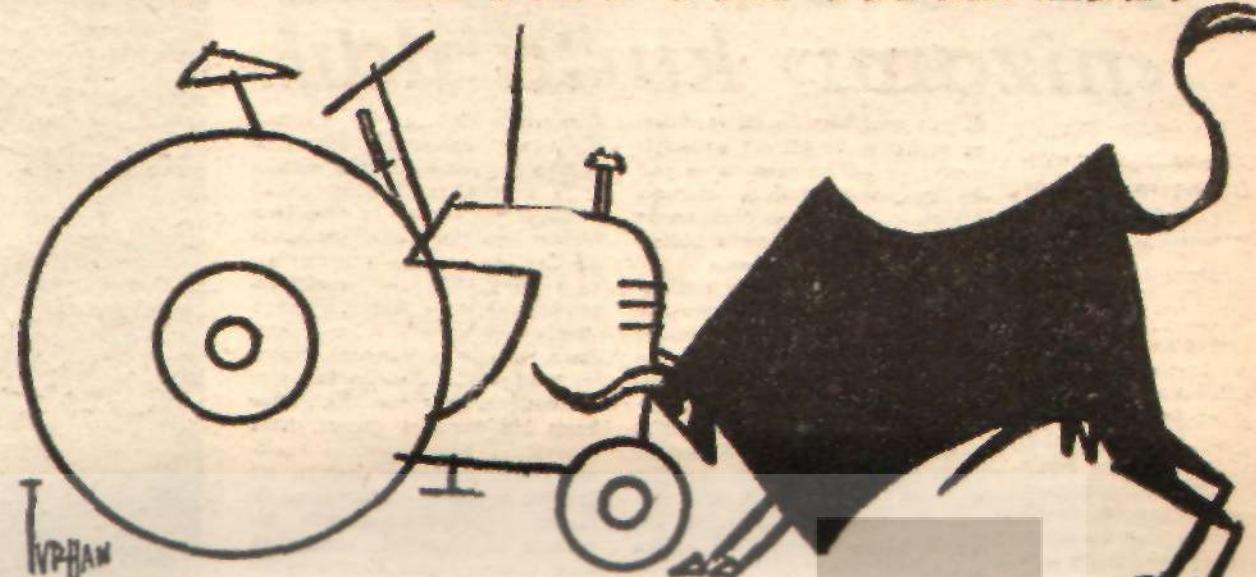

SOSYALİZASYONDAN NE HABER?

Bütünüyle değiştirmeye muhtaç bir toplum içinde, perakende reform denemelerini başarıya ulaşmak mümkün müdür? Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi için en iyi niyetlerle girişen deneme de, toplumun bütün olarak değişme şartlarını yaratamadan başnacak reform hareketlerinin bir özentiden öteye gidemeyeceğini ortaya koymaktadır.

Sosyalleştirme, parasız bir sağlık sistemi ortaya koyma amacını gütmektedir. Bu amaç millet içinde bir sosyal güvenlik sisteminin tesisiyle gerçekleşecektir. Sosyalizmede bugün için beklenen, geri kalmış bölgelerde, devlet bütçesinden önemli paralar harcama pahasına etkili bir sağlık teskilatı kurabilmektir. Denemeye 1963'de Muş'ta başlanmıştır. 1964'de programa Hakkâri, Ağrı, Kars, Van, Bitlis alınmıştır. 1965 programında ise Urfa, Diyarbakır, Şırnak, Mardin, Erzurum, Erzincan, vardır. Program 1967 de tamamlanacaktır.

Programın uygulanmasında ilk karşılaşılan güçlük, sağlık personelinin «Mahrumiyet Bölgesi» adı verilen bu yerlere gitmesinin sağlanamemesiydi. Meselenin yüksek ücretler verilerek çözülebileceği düşünüldü. Fakülteden yeni çıkış genç bir doktorun devlet hizmetinde aylık ücreti 500 liraydı. Sosyalleştirme hizmetinde görev alan bu genç doktora 800 lira muayenehane kapama, 600 lira mahrumiyet ve 600 lira da geçici hizmet ödenekleri verilecekti. Böylece genç doktorların aylık net kazancı 2.200 lirayı bulacaktı. İhtisaslı tamamlamış genç doktorlar, ayrıca 700 lira uzmanlık ödeneği alabilecekti. Meslekte yetişmiş bir uzmanın aylığı, Sağlık Bakanının bütçe görüşmelerinde açıklaşılığı üzere, 4 bin liranın üstündeydi. Okuldan yeni çıkış bir hemşireye de, Ankara'da 350 lira aylık verilirken, Muş'ta bin liraya yak para ödenecekti. Ne var ki memleket ölçülerine göre hayli yüksek ücretler verilmesine rağmen, sosyalleştirme bölgelerine yeteri kadar sağlık personeli çekmek mümkün olmamıştır. Mesela Kars iline alalım: Kars'ta mütehassis doktora olan ihtiyaç 56'dır. 1964 yılı sonlarına kadar yapılabilen tayin 15'tir. 98 pratisyen kadrosunun ancak 53'ü doldurulabilmiştir. 104 hemşire gereklidir. Fakat 25 hemşire bulunabilmiştir. 1964 programına alınan sosyalleştirme bölgesinde 225 hemşireye ihtiyaç vardır. Ama 1964 sonuna doğru sağlanabilecek hemşire sayısı 69'dur. Doktor ihtiyacı da ancak üçte bir oranında karşılanılmıştır. Halbuki Sağlık Bakanı, yurt dışında 3 bin kadar doktorun bulunduğuunu açıklamıştır. 2257 doktor da İstanbul'da yaşamaktadır. Yani Türk doktorlarının arasından fazla ya İstanbul'da ya da yurt dışındadır. Yurt dışında 3 bin doktorun tip öğrenimi için devlete yüklediği maalesef, adam başına ortalama 200 bin liradan 600 milyon liradır. Demek ki yüksek ücretler dahi sağlık personelini doğuya çekmeye yetmemektedir. Doğuya giden sağlık personeli de, İl merkezlerinde ve nisbeten iyice ilçelerde kalınmaya çalışmaktadır, bu yüzden

sağlık ocaklarının bir kısmına personel bulunmamaktadır. Bakanlıkça hazırlanan Muş ilinin uygulamasıyla ilgili bir rapor, bu konuda şunları söylemektedir:

«**Sağlık ocaklarının hizmet bölgesi nüfus dağılışı esasına göre tesbit edildiği hálde, ocaklarda hizmet gören yardımcı sağlık personelinin hizmet yerleri bu esasa göre değil, bölgenin mahrumiyet derecesine göre tayin edilmistir. Faaliyete başlandığının ilk günlerinde kur'a usulü ile yapılan tayinler kısa zamanda keyfi tayinler niteliğini kazanmıştır.**» Hasta hanelerde, tam zamanlı çalışma usulü uygulanamamaktadır. Rapor'a göre: «Yılların verdiği alıksanlıkta kurtulmak ve günlük mesainin tamamını hizmete vermek bâzı mütehassisler için hâlen gerçeklesememistir. Öğleden sonrası mesailer yeteri kadar verimli olamamıştır.»

SAĞLIK ADACIKLARI

Sosyalleştirme programı, sağlık personeli ile halkın kaynasmasını amaç ediniyordu. Bu sağlanamamış, sağlık ocakları, halktan kopuk adacıklar hálde kalmışlardır. Rapor'a göre: «**Bâzı avhalde sağlık ocakları ve evleri köy veya ilce halkın topluca oturdukları yerlerden, bir hâttâ bir kae kilometre öteye inşa edilmiş olan bu halkla sağlık personelinin kaynaşmasını önemli derecede azaltmış ve kis aylarında günlere tamamen izole edilmiş bir şekilde yaşayan sağlık personelinin moralini bozmustur.**» Bir ilçedeki merkez sağlık ocağı, 87 cocukun ölümü ile sonuçlanan müthiş bir kizamik salgınına seyirci kalmıştır! Raporu okuvalım: «**Bulanık, Malazgirt ve Varto ilcelerinin hâdilârları civrılı bölgelerde gecece kişisidelli bir kizamik salgını olmuştur. Sahsi temaslarınızla örendiğimize göre, en az 6 bin ila 10 bin çocuk bu hastahâ yakalanmıştır.**» Fakat bu bölgelerde sağlık ocaklarının haber ettiğleri kizamik vakaları 606'dan ibaretti.

Sağlık personelinin köy sevileride, bu konuda güzel istatistikler hazırlanmasına rağmen, lâfta kalmıştır. Raporda çeşitli sağlık ocaklarında «**istisnâsız bütün personelin ya oacıkta oturur ya da lajmanada istirahat eder**» durumda «**örülük ve personelin de bunu saklamadığı belirtilmektedir. Böylesse sosyalleştirme hizmeti, personelin çoğu için, beyazların Afrikada yaşıtları gibi, biraz fazla nora kazanmak amacıyla katlanılan bir**

cins sömürge hizmeti hâline gelmektedir. Sömürge «ana vatan» hayatıyle gün doldurulur ve biraz dünyalığı kavuşunca «ana vatan»ın yol tutulur. Bu çerçeveye içinde, bâzı idealist doktorların fedakâr çırپınları, lüzumsuz bir budalalık sayılır. Halk için degen fazla bir sev yoktur.

ILACISIZ TEDAVI

Sömürge psikolojisi içinde lâcka bir bürokrasının bir sürü akıl almaz saçılıklarına saşılmamıştır. Sosyalleştirme hizmetinin yürütülmesinde bakanlık servisleri arasında dahi en ufak koordinasyon yoktur. Başlı başına acıklı bir hikâyeye olan ilâc işi. Bakanlık teşkilâtındaki ilgisizliği ve lâckâlığı göstermeye yeterlidir. Raporan okuvalım: «**Bakanlık merkez teşkilâtı ilâc ikmalini zamanında ve yeteri kadar yapamadığı için yeni hizmet faaliyete geçtikten kısa bir zaman sonra oacak merkezlerinde ilâc yokluğu başlamış, hekimler sık sık (flâem yoksa niye geldin) sorusuna maruz kalmıştır...** Daha önceki vaadlerla tezat teşkil eden bedeli mukâbilinde ilâc satım işleri de ilâc sıkıntısına eklenince halkın veni hizmete sevgi ve itimâti azaldığı gibi, hekimler de zaman zaman salbe altında kalmıştır. Bedeli mukâbil satılmak üzere gönderilen ilâcların toplan ikmalini yapanları, bölge halkın satım alma gücünü hesaba katmayaşları üzüntüyü müeiptir. 1961 yılında ilâc fiyatları avarişmasından sonra 16 kaosülü 13.75 liraya satılan antibiyotikler varden, Muş iline 16 kansülü 25 lira olan antibiyotik gönderilmesi bu işi yürütenlerin yetersizliklerini ortaya kovan açık bir örnekdir. Muş Hastanesi Dahiliye Mütehassisî Ali Avdemir Güreay'ın bildirdiğine göre, senede bir, belki de iki kutu ancak kullanılabilcek bir ilâctan yüzlerce kutu gönderilmiştir. Her kutunun bedeli 45 lira elverindendir. Antibiyotik sâlfamid v.s. «îhi havâti ilâcların ikmalî yeteri kadar yapılmamıştır». Buna karşılık ihtiyacın çok üstünde lojman inşa edilmiş ve cömertçe döşenmiştir.

«**Sağlık ocaklarının halka daha verimli hizmet edebilmesi için çok gereklî olan laboratuvar malzemeleri gönderilmemiş hâlde, maun karyolar, formika masa ve sandalyeler gibi öncelik arzetmeyen ve hizmetin görülmesiyle başlaşamamıştır.**» Görildüğü gibi mesele teknik olmaktan çok politiktir. İlk bakışta teknik gibi gözükken birçok aksaklılar düzeltilebilir, halk seyirci, halktan kopuk memur «adam sendeci» kaldığı maddetçe —ki bugünkü düzende kalacaktır— sosyalleştirme denemesi kötürlükten kurtulamayacaktır. Teknik eğitim alanında olduğu gibi, Cumhuriyetten beri eğitim için milyarlarca lira harcamıştır, her türlü teknik imkâna sahibidir. Okuma - yazma oranını bir kaç vilâde içinde yüzde 100'e çıkartmak teknik bakımından mesele değildir. Ama Türkiye'de okuma - yazma bilimiyenlerin sayısı, 40 vilâde nesâne nazarın aramıştır! Kalkınma Plâni da, Vergi Reformu da teknik değil, politik nedenler yüzünden dejenere almıştır. Bu sebeple, toplumda reformcu kuvvetler, enerjilerini perakende reform tedbirlerivle ovalanmaya değil, reformların ön şartı olan politik değişiklikleri gerçekleştirmeye yönelik durumundadırlar.

Doğan Avcıoğlu

Orgeneral Cemal Tural'ın kitabı

Anayasa çiğnendi, fakat «nizami» kurtarıldı!

Orgeneral Cemal Tural'ın kitabı sebebiyet verdiği sessiz fırtna şarka has bir idareci maslahat şaheseriyle geçti. Mesele, kitap zorlanarak, kitaba uyduruldu.

Kara Kuvvetleri Kumandanı Orgeneral Cemal Tural, imzasını taşıyan «Kara Orduları ve Hedefleri» adlı bir kitap hazırlamıştı. Kitap, 1964 yılında Kara Kuvvetleri Matbaası'nda basılmış ve bütün birliklere dağıtılmıştı. Orgeneralin kendi yazdığı bir şiir ile çeşitli火星ları da ıhtiyaç eden bu kitap, kalkınma görüşlerini ıhtiyaç ediyordu. Tural'a göre, kalkınma yolunu insan ve ağaç yetişirmekti. İnsanlar yetişir ve herkes de ağaç dikerse, Türkiye kalkınacaktır.

69 sayfalık kitapta politikacılar sık sık lirpalanmaktadır: «Vatanas, politika, dedikodu ve yanlış havadislerden usanmamıştır. Herkes çağşarak, kabiliyetine göre seçmek yolundadır... Disiplini, en ciddi olarak örtüsülen politikasichtır... Fakat fırtnayı kopardı Orgeneral Tural'ın, kanunlara saygı gösterilmesini isteyen bölgimde, Anayasamın tamadığı grev hakkı aleyhinle söylediği sözler oldu. Orgeneral Tural, birlik komutanlarının her cuma günü, belki başlı konuları astarına anlatmasının ve onlara kanunlara saygı öğretmesini ileri sürüyordu. Ne var ki kanunlara saygı cümləsini, Anayasamın grev hakkıyla ilgili maddesi ile Toplu Sözleşme ve Greve kanunu hıce sayan sözler takip ediyor. Kara Kuvvetleri Kumandanının; Anaya muvacatesinde grev hakkının kullanılmamasının milleti, memleketi kötüye götürdüğü şekilde ordudaki askerlere Kumandanıma komusunun emretmesi, Anayasaya muhalif bir harekettir. Çünkü grev hakkı, Anaya ile taanmış bir huktur. İkinci, Parlamento'nun manevi sahiyeti bakımından da meseleyi önemle ele almak gereklidir. Parlamento'nun manevi sahiyetine karşı bir davranıştır bu. Onun için arkadaşları-

fü gıda maddeleri, nakit vasıtaları ve çeşitli iş ve hizmet kollarıyla oynuyarak milleti rahatsız ve yurdı başkalarına muhtaç duruma sokmanın kanunlarını ruhuna ve milletin hukme tecavüz olduğu da berkece öğretilmelidir.

Orgeneralin, her cuma tertiple necek kanunlara saygı konuşmalarında, grev hakkının tamamen aleyhinde bulunulmasını istemesi, tabii ki, politik bir dalgalanmaya yol açtı. Dalgalanma ilk defa Tabil Senatör Kadri Kaplan'ın perşembe günü Senato'da ortaya attiği bir soruya ortaya çıktı. Ertesi gün Meclis'te gündem dışı söz alan Burhan Apaydın ise, meseleyi bütün açıklığı ile ortaya koymuştu:

«Kara Orduları ve Hedefleri ismi altında Kara Kuvvetleri Kumandanı Orgeneral Cemal Tural, bir kitap 1964 yılında Kara Kuvvetleri Kumandanlığı Ankara Basımevine basılmıştır ve bütün ordu birliklerine dağıtılmıştır... Simdi arkadaşlarımız doğru veya değil, noktalı nazarımı ifade ediyorum. Siyasi temayilleri ve hâdiseleri gönülük durum ve hâdiseleri göre mütlâk etmek mümkün değildir. Meseleleri cemiyetin târakkîsine temel prensiplere ve Anaya hükümlerine göre mütlâk etmek gerekmektedir. Kara Kuvvetleri Kumandanının; Anaya muvacatesinde grev hakkının kullanılmamasının milleti, memleketi kötüye götürdüğü şekilde ordudaki askerlere Kumandanıma komusunun emretmesi, Anayasaya muhalif bir harekettir. Çünkü grev hakkı, Anaya ile taanmış bir huktur. İkinci, Parlamento'nun manevi sahiyeti bakımından da meseleyi önemle ele almak gereklidir. Parlamento'nun manevi sahiyetine karşı bir davranıştır bu. Onun için arkadaşları-

Ankara Milletvekili Burhan Apaydın
Gündem dışı konusu

Burhan Apaydın'ın açıklaması, basım büyük coğuluğu ile susmazlığı tercih etmekle beraber, bazı gazetelerde tepkilere yol açtı. Yeni Gazete, Orgeneralin kitabı hakkında şunları yazdı: «Grev yaparak yalnız kendin menfaati uğruna yurdun daha da geri kalmasına yol açmanın... kanunların ruhuna ve milletin hukmine tecavüz olduğunu...» vafadâsan... politika, dedikodu ve yanlış havadislerden usandı...» yolu doğru havadislerden usandı...» yolu doğru veya yanlış mütlâkalar, bir kimse, Kara Kuvvetleri Kumandanı olduğu müddetçe söyleyebileceğini söylüyor. Memleketin ve rejimin en büyük koruyucusu olan Türk Silahlı Kuvvetlerinin bu vazifini böyle söyleyerek, «Büyük emirnamesini de sayın Orgeneral Cemal Tural, kitap halinde bastırıldığı bir emirnamesinde istemiştir. Temenni ederiz ki sayın Tural'ın bu cümleleri bir baskı ve diziş yarışlığı sonunda oraya girmiştir ve bu yanlışlık en kısa zamanda düzeltilecektir.»

Aksaray Gazetesi'nin görüşü suydu: «Hakkını almak için kanuni grev hakkını kullanan İşçi bir nevi yatan hıyanetiyle suçlayan yukarıdaki sözleri rastgele birisi söylese ve yazsa, ülünde durulamaz. Kara Ordularımızda bu sözler her cuma günü subaylar tarafından askerlere öğretilemeyecektir. Öğretilemesini de sayın Orgeneral Cemal Tural, kitap halinde bastırıldığı bir emirnamesinde istemiştir. Temenni ederiz ki sayın Tural'ın bu cümleleri bir baskı ve diziş yarışlığı sonunda oraya girmiştir ve bu yanlışlık en kısa zamanda düzeltilecektir.»

Gazetecilerin tıklırıcılarına başvurduğu bazı Anayasa profesörleri ise, bu Anayasa konusunda yukarıda ismi geçen gazeteler kadar cesaret gösteremediler. Ankara Hukuk Fakültesinden ünlü bir profesör «Bu yazılış şekliyle Anaya açıkça aykırıdır diyemem, mütlâkam verdi. S.B.F.'den bir profesör, «Boyle bir emirnamesinin Anayasaya aykırı olduğunu iddia etmenin bir takım konaplaklıklara yol açacağı kanaatindeyim» diyor. Çahşema Bakan Bülent Ecevit «Durum beni bize resmen intikal etmedi. Bu kitabı resmen neçredilmediği kanaatindeyim. Konuyu lütfen bağlı olduğum askeri makamlara sorunuz, sözde meseleyi geçti. Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, «Bekliyoruz, önce Hükümet görüşmelerini açıklayız» dedi. Ve savunma Bakanı İlhami Sancar, haftanın sonunda hükümet görüşmelerini açıkladı. Sancar'a göre, bahis konusu broşür, bir kitap olmayı bir günlük emir iddi. Savunma Bakanı, kitabı şeklindeki günlük emir ile ilişili bilgiyi verdi: «İncelemeye öğrenmiş bulunuyorum ki, esas yazının tabii ve tashihindeki bir hata ile (grev yaparak), kelimesinden evvel (gayri kanunu) kelimesinin dizilmemişi olması, bu üzücü ve yanlış ibarenin meydana gelmesine sebep olmuştur. Bu hulus derhal bir günlük emirle tashih edilmiş bulunmaktadır.»

Savunma Bakanının açıklaması, Anaya nizamını devirmek iddiasıyla önüne geleni suçlayan Anayasaya yürekten bağlı bütün asıri orta yoldulara, Anaya nizamını bir defa daha kurtarma şvinci ve huzurunu yaşıttı...

Başbakan İnönü

YÖN, yabancı sermayenin ve yabancı sermaye ile kalkınmanın ne demek olduğunu yıllardır anlatmaya çalışır. Fakat Çetin Altan'ın Milliyette çıkan «İsmet Paşa'nın kırk yıl önceki sözleri» yanzında görürüz ki sayın Başbakan yabancı sermaye dolaplarını bizden çok daha iyi anlatmış. Yabancı sermaye soygununu ismet Paşa söyle belirtiyor:

...Seneiderdenberi sermaye propagandası milli politikayı çiraltetmek için kullanmaktadır...

...Bugün dahi beş milyon İngiliz lirası derhal tedarik edebilmek için elinizde careler vardır. Onları ben size söyleyeyim: Birisi şimdiden ölümdür. Size şimdiden yapacağımı diye gelecek olan bazı adamlar, şimdiden satıp aldığınız ve yapılmış şimdendöneri evveli elinizden alıp deve yapmak için beklemektedirler. Bugünkü şimdendöner servetiniz 30 milyon İngiliz lirasına yakındır. Buna karşılık size şu teknik yapabilirler:

Bu 30 milyonu, kimisi eski paskü, kimisi çark çırık olduğundan yirmi milyondan fazla sayılmazsun. Bunlar iyi işletilebilmek için dört bes milyonluk — hep İngiliz lirası — tamire ihtiyacları da vardır. Geriye kalan alacağınız mukabil size yeniden beş altı yüz kilometre hat yaparız. Beş altı yüz kilometre en pahalı altı milyon İngiliz lirası denileni ekmez, herhalde sekiz milyon anaek çıkar. Geriye beş altı milyon İngiliz lirası alacakmış kalır. Bunun yarısını mal olarak derhal vermeye hazırız. Zaten demir, çorap vesaire olarak bir takım şeyler satın almıyor musunuz; buna mukabil iste bu paranızdan o malı alırsınız. Hülâsa geriye iki üç milyon in-

gizliz lirası kahr, onu da bir iki senede münasip taksitlerle kabul edersiniz. Mevcut şimdendönerler ve daha yapılacak olan beş altı yüz kilometre kâmilin sizin maliye sayılabilir. Yalnız doksan dokuz senecli müddet'e bankerler işaretler...

...Yabancı şirket tekelinden bu memleketin ne ektigini bilmiyenler böyle gafiste düşebilirler. Fakat bu milletin böyle ağır hatallara rıza göstermesine asla ihtiyacı veremeyiz...

Kadri Kaplan
Mezeleni ortaya atan

MORRISONCU GENEL BAŞKAN

Geride bıraktığımız haftanın son günü Süleyman Demirel, Hürriyet gazetesine, hakkında uyanan şüpheleri kuvvetlendiren bir beyanat verdi. Demirel'e göre «özel teşebbüs sahibinin gayrı meşru kazançta suistimal yapması imkânsızdır.» Bunun içindir ki, «şunu bilen, dürüst olan ve çalışan bu memlekette kazanacak milyon olacak, milyarder de.»

Ne var ki, «on sene içinde Türkiye Türkmenin sayılı iş adamı olacaktı» diyen iş adamı Demirel-taahhüt işlerinde hep zarar etmiş. Ereğli - Çelik Lojmanlarından 400 bin lira, Orta-Doğu su tesisi üzerinden 800 bin lira kaybetmiş on yıl sonrasında sayılı iş adamı, Ereğli - Çelikte, birkaç lojman inşaatında 1 milyon 100 bin lira fazla para ödenmesine ve Orta - Doğu'da 800 bin liralık açıktan avantaj sağlamasına rağmen, iş adamının daha ilk günlerinde büyük zararlarla uğramış.. Bu olağanüstü avantajlara hiç dokunmayan iddialı iş adamı, «maliye vergi kesintisi olarak 400 bin lira yatırılmış» diyecek zihniyeti karıştırılmış istemektedir.

Fakat bu «vergi kesintisi» «milyarderler yaratacağınız» diyen Demirelin kazançlarıyla ilgili değildir. Bunlar her iş adamının iş dolayısıyla ödediği kesesinden ökmeyen kesintidir. Büyük iş adamı, barajlar kralı Demirel ise, kendi ifade sine göre, geçen yıl zarar etmiştir 1964 kár-zarar hesabında 1965 Martında belli olacaktır.

1964 den önce girdiği her işe zarar eden on yıl sonrasında büyük iş adamı, müteahhitlik için gerekli para - «banka kredisini ve kendi alımının gücüyle» bulduğu söylemektedir. Halbuki bu barajlar kral sabık müdürü, «fakir bir köylü çocuğu olarak» büyük tıraji basında kamu oyuna sunulmuştur. «Her işe zarar eden, ailesi fakir köylü çocuğu», aile gücüyle müteahhitlik yaptığı söylenmektedir! Gerçi kardeşi, Demirel, Devlet Su İşleri'nin başındayken, Isparta civarında Genel Müdürlüğü etnanet usulüyle bazı işlerde yapılmıştır. Ama bu işlerden sağlanan «alle gicin» her işe zarar eden gecenin büyük iş adamının hovarda alındığı ve yürüttüğü ihalelerin kayıptarına yetmemesi gereklidir. Bankalar ise, bugün her işe zarar eden, gecenin büyük iş adamına, zarar ettigine gerçekten inandıysalar herhalde önemli krediler açmak tan kaçınılmazdır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin sağladığı ve Demirelin cevaplandırmaktan nedense kaçırdığı 2 milyonluk faksız krediler, tabii ki bu besabın düşündürdürüdür.

Kendi işlerinde 1964 yılına kadar zarar ettiğine söyleyen Genel Başkan, 9 bin lira ücrete müsavirlik yaptığı işi sürdürdü Morrison firmasının kár-zarar hesaplarını da açıklamayı vazife bilmiş. Morrison susmuş, fakat Morrison'un içeriği adam konuşmuştur. O Morrison ki, Türk Kazularını eğnerek, Ereğli inşaatını Venezüella menseli Koppers ile Amerikada anlaşarak almıştır. Mailey Bakanlığın itirazlarını etkisiz bırakmayı bilmisti. Ayrıca ihale bedelinin üstünde 33,5 milyon lira koparmayı başarmıştır. Tesislerin sigorta İşlerine, Amerikan firmalarını katmaka olağanüstü beceriklilik göstermiştir.

A.P. Genel Başkanı, işte böyle çok becerikli bir yabancı firması da Amerikan Ticaret Bakanlığının Türkiyede «çok tatlı kârlar» olduğunu açıkladığı bir strada, topuk kendisi gibi zarar etti gerçeşiley savunmaktadır! Morrison'un resmi avukatları susarken, Morrisonun sözüllüğünü A.P. Genel Başkan fürtüsüze yapamamıştır! Sonra da A.P. Genel Başkan soruyor: «Peki neyi ispat etmek istiyorlar, bu memlekete ve halka?». Cevabını da kendi veriyor: «Bunların adı tektir ve hiç bir devirde değişmemiştir; Set ve düşmanlığı». Ne var ki konus malıyla şüpheleri giderecek yer

de körükleyen milyarderler yetiştiğine çabasındaki A.P. Genel Başkan, hakkında ileri sürüldüğü mülakat iddialara tek kelimeyle dokumaktan kaçınmaktadır. Meseleyi, «servet düşmanlığı» diye kapatmaktadır. Hem, o lider oluncaya kadar kimse oyun yolsuzluklarından söz etmemiştir. O halde şimdiden de edemezmiş. Hükümet, edenleri susturma lamus. Bir kere YON. Üç yıldır, yanı Amerikan sefaret mensupları Demirel'den «geleceğin adamı» diye bahsetmeye başladıkları tarihden beri söz etmemektedir. Fakat bu bir şeyi değiştirmez. Elbette ki basın, Morrison'un ve diğer şirketlerin 15 bin lira ayaklı müsavir olduğunu söyleyen mülteahhidin geçimini didik didik edecektir. Bunu politik hesap tarafları bağlayıp, işin içinden sıyrılmaya kalkısmak lütfen bir niyetli bir davranış değildir. Hile YON, resmi evraklara dayanarak stralığı hesapların cevaplarını beklemektedir. Bu durumda A.P. Ge-

Süleyman Demirel
«Sermaye dostu!»

nel Başkanı, bir kısım iş adamına has «servet düşmanlığı» edebiyatına süznük, sadece hakkında uyanan şüpheleri artırmaktadır. Demirel'den, Morrison avukatlığı yerine, ciddi açıklamalar bekliyoruz.

Anadolu Ajansı ve Milli Emniyet

Cumhuriyet Senatosunda Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Büyüçüğün görürlmesi sırasında, senatörlerden birisi başkanın Anadolu Ajansı İdare Meclisi başkanı ve üyelerinin adlarını sordu: «Bir İdare Meclisine belli salibi özgür gazeteciler tayin edilebilirdi, ama, böyle bir eylem uzaktan yakından ilişkili olmayan bir menur, dir. Emniyet sefi nastı olur da Ajansın başına getirilebilirdi.

Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş, Anadolu Ajansı Meclisinden Başına Milli Emniyet Bigmelleri Ba. amm, yanı devlet memuru satışı içinde bir gizli emniyetçiyi tayin ettiğini bilmeliyorum mu? Bilyorsa bunu nasıl iğah ediyordu.

Bakan bir kere daha, kürsüye gélérek, Ziya Selçuk'ın Milli Emniyet Hizmetleri Başkanı olduğunu bildirdiği söyledi. Durumu tahrif eteceğini söylerine ekledi. Böylece de komedinin birinci perdesi kapandı.

Komedinin ikinci perdesi Anadolu Ajansında oynadı. Ajansın Senato toplantılarını takip eden muhabirleri, olayı olduğu gibi yazdalar ve merkeze geçirdiler. Biraz sonra da bu konuya içine alan bülten teleksler vasıtasyyla gazetelevre gitti. Gelgelelim birkaç saat sonra da aynı Anadolu Ajansının devam eden bülteninde söyle bir düzeltme yarıştı:

«Bugünkü bültenimizin 34inci sayfasında, Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüşün Bakanlık Büyücüğünün Senatodaki müzakeresi münasebetiyle ileri si-

Ali İhsan Göğüş
«Milli Emniyetin düzeltmesi»

GERÇEK SAYGISI

MİLLİ SAVUNMA VE MİLLİ KALKINMA

Fethi Naci

CUMHURIYET Senatosu'nda Milli Savunma bütçesinin görüşmesi, ilgi çekici açıklamalara ve konuşmalara yol açtı.

Tüm senatör Süphî Karaman, önemli bir konuuma yaparak, askerlik süresinin 15 yıl indirilmesini, asker sayısının azaltılmasını sindiden planlamaması, bir kısım birliklerimizin vakti kaybetmeden NATO emrinde alınır millileştirilmesini istemişti.

66 milyar lira tâhmin edilen millî gelirin 3 milyarını, yanı hemen hemen yüzde 5'ini savunmaya ayıran bir az gelişmiş memleket, Türkiye... Beşteki coekianak sağılı dedeye kadar, adam başına 100 lira savunma masrafı düşen bir az gelişmiş memleket, Türkiye... Ortalamala alle büyülüğu köyerde 5,96 kişi, şehirlerde 5,99 kişi olduğuna göre, savunma masraflarına her köyüllü ailesi yılda ortalamama 596 lira ile her şahsi ailesi de 599 lira ile katlıyor demektir...

«Ya Amerikan yardımı» diyecekler!

Milli Savunma Bakanı, bu konuda çok ilgi çekici bir açıklama yaptı: «Tavanı sabit tutulmak suretiyle yardım çeşitlerinde yapılan değişiklikler (...) millî bütçenizden yapılması gereken harcamaları artırmaktadır. «Bakan'ın yardım adı altında alınan her dolar için kendi öz kaynaklarımızdan ne kadar harcadığınızı açıklaması da isterdik. Ve bu hesap mutlaka yapılmalıdır! Çünkü Amerika ile ikili «Kırgınlık yardım ve savunma anlaşması» inanzıyla 12 Güney Amerika Ülkesinin Amerika'dan askeri «yardım» adı altında alındıkları her dolar için 9 ile 10 dolar sarfettiklerini bilmek, memleketini seven bir insan kara kara düşündürmektedir. Ya Amerika Savunma Bakanlığı Milletlerarası Güvenlik İşleri eski sekreter yardımcısı Sprague'nin Amerikan Kongresinde söylediğleri: Her ne kadar bütün bu programlar müttifliklerimize yardım etmeye tahsis edilmişse de askeri programın her dolarının 85 senti burada, Amerika'da, sarfedilmektedir. Yani bu programların en büyük kısmı Amerikan ekonomisine dönüp gelmektedir «Amerikan yardımı, gerçekle Amerikan tekellerine verilen sıparısları ödemeye yarıyor!»

Milli savunma, efsanne, oğlunuzuzunuzu, millî hırsiyetimizi koruyabilmemizin bay şartı. Ne var ki, millî savunma ile millî kalkınma arasındaki derin bağlantıyı ve bunların dis politika ile ayrılmaz ilişkilerini gözden kaçırılmamak gereklidir. Türkiye'nin gerçeken millî bir savunma gücüne sahip olabilmesi ancak millî kalkınmasının gerçekleştirileşmesiyle mümkün, gerçeklestirmesi ölçüünde mümkün. Türkiye'nin millî ekiparlarına uygun bir kalkınma kendi öz kaynaklarımıza uygun bir savunma da ancak kendi öz kaynaklarımıza uygun bir savunma da olmalıdır. Savunma Bakanı da «Dis yardımlar devam ve kararlılığı hakkında kesin bir garantiye sahip değiliz.» demiş bulunmaktadır.

Son zamanlarda, dis politikada yeniden Atatürk ilkelerine dönüs, millî savunma meselesi üzerinde de olumlu etkilerini göstermiştir. Çok tarafı yurucu kuvvetle katılımı reddedilmedi, NATO'nun silahlı kuvvetler mevcudunun 1965 yılından başıyarak artırıldığını istemesine rağmen bu isteği yerine getirmeyelimiz, gerçek bir millî savunma anlayışının belirtilerinden başka bir şey değildir.

Gercek bir millî savunma ancak millî kalkınmamızla mümkün olmalıdır; millî kalkınmamız ise durmadan birekten yatırım yapmamız gereklidir; millî gelirlerimiz büyük kısmını satın ve ziraat üretimiimize artırıcı olarak alımlara yarınanızı gereklidir. Bu ancak millî ekiparlar içinde birlikte yaşaşalarızın gerçekleştirileşmesiyle mümkün. Bunun için Türkiye'nin kalkınması, iş imkânları kadar, dis ilişkilerine de bağlı. Az gelişmiş Türkiye'nin sürekli bir barış, genel silâhişizlanna ve barış içinde birlikte yaşama düzeninin gerçekleştirmesinde sadece ama sadece millî ekipar vardır. (1960-1953 yılları arasında savaşlar ve savaş hazırlıkları için yapılan masraflar, 4.000 milyar doları buluyor! İstatistik ummanları, bu para ile yeryüzünde yaşayan bütün insanlara elli yıl beðava ekmek sağlanabileceğini; bu para ile 500 milyon aileye, yaðılı yerlilerde yaşayan ailelerin üçte ikisine, konforlu meskenler yapılabileceğini hesaplıyorlar...)

Millî savunma, millî kalkınma, millî dis politika... Hepsi birbirine bağlı, hepsi ötekinin «olmazsa olmaz» şartı...

Bunların hepsi birde ve birlikte gerçekleşmedikçe, «planlı kalkınmasa da, «reformlar» da «çaðda uygarlık düzeyine erişmek» de, günlük yaşama gïlilikleri içinde bunalan ve alıcı karakterde el yordamıyla bir çikar yol arayan halkımızı oyalamaktan başka neye yarar?

riden tenkit ve temennilere verdiği cevapla ilgili devamlı haberin baştan 4. üncü pargarafında ki Ziya Selçuk'ın Milli Emniyet Başkanı olduğundan haberim yok şeklinde beyan iptal edilecek yerine aşağıdaki paragraf konmuştur:

Anadolu Ajansı, Ticaret Kanu-

nuna tâbi bir anonim şirkettir. Ozel bir kuruluştur. Ajansla ilgili bir kanun hükmü, devlet memurunun ajansı da görev alma imkânı vermektedir.

Eh, Millî Emniyet Başkanı oldugu, Üzerlige sahip ajans da bu kadar olurdu Türkiye'de...

**Suphi Karaman
ve 141-142**

Tabii Senatörlerden Suphi Karaman, Senato'da hukukçularımızı kıskandıracak mükemmel bir konuşma yaparak, 141 ve 142, maddelerin bugünkü hâliyle kalmasını isteyenlerin aslında Anayasaya karşı olduklarını ortaya koydu. Karaman'ın uzun konuşmasında verdiği sonucu sudur:

«141 ve 142, maddeler, evvelâ suç unsurlarının kesin bir şekilde belirtilememiş olması ve ifadelerinin yuvarlaç mefhumlarından ibaret bulunması yüzünden uygulamada daima bir genişlik ve karışıklık arzeder durumdadır. Ayrıca 141 ve 142, maddelerin taşıdığı hüviyet, Anayasamızı sağlamış olduğu «herkesin düşünce ve kanaat hürriyette sahip olduğunu» hükümlüne de aykırıdır. Bu durum ile de sadece fili değil, fikri bile suç sayıp cezağa bağlamış bulunmaktaadır. İlkel memlekeller dışında, bugün fikir ve düşüncenin suç sayıldığı hiç bir medeni memleket yoktur. Son yıllarda çeşitli toplantılar

Suphi Karaman
Hukukçuları kıskandırdı

birbirlerini ırkçılık ve faşizmle, komünistlikle yobazlıkla, gericilik ve ilericilikle çeşitli şekillerde it ham etmişlerdir. Ben inanıyorum ki, Türkiye'de bugün ırkçı bir eğilim yoktur. Eser derecede faşist bir eğilim ve yer almış gitmiş bir miktardan komünist şüphesiz vardır. Fakat daha önemlisi devrimleri kabul etmeyen, devleti teokratik esasları göre düzenlemek istiyen dini bir siyasi akım mevcuttur. 300 senedir her yenileşme hareketinin karşısına «gâvur İcadı» diye çıkan bu akım son senelerde de cumhuriyetin ve devrimlerin getirdiği bir kısım mîleseselerle birlikte her yeni fikre, millî menfaatlere uygun her çabaya vaktyle Bolu Mutassarrıfının millete yarınlığı beyannamede Mustafa Kemale reya gördüğü «komünistlik» damgasını basmaktadır ve milletçe batı medeniyeti yönünden gelişmemize engel olmaya çalışmaktadır. Demokratik hayat bu akımın teşkil ettiği toplantıklara tâviz vermekten vazgeçtiği gün Türkiye kurtulacak ve müsâr medeniyet seviyesinin üstüne çıkmaya da muvaffak olacaktır.

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142, maddelerinin kaldırılması veya daha vuzuha kavutulması istemek asla bir komünizm eğilimi olamaz. Bu fikri savunan bir kişi olarak geri kafah ve çıkarıcı çevrelerden gelen her türlü ithamı şiddetle ve nefretle reddederim. Hiç kimse şilpe etmesin ki fikir özgürlüğe aşık insanlar her türlü dikta rejimlerine ve kolonizme karşı en inançlı savascılar olacaklardır.

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142, maddeleri ya kaldırımda veya Anayasamızın temel mîleseseleri olan cumhuriyet, mülkiyet, millet egemenliği ve devletin bütünlüğü konusunda koruyacak şekilde vuzuha kavutulmuş bir ifade ile yesilen dilekçelemelidir.

**Aybar'ın
basın
toplantısı**

TİP Genel Başkanı Aybar, Sırrı

Atalay'ın Senatoda yaptığı bî- Adalet Bakanında bulunması gerek İt ölçüden yoksun konuşmaya cevaplandı. Aybar'ın açıklamasını aynen yayınlıyoruz:

Adalet Bakanının T.C. Kanunu'nun 141 ve 142. maddelerine ilişkin bu konuşmasını şiddetle protesto ederiz. İptali için Anayasaya Mahkemesinde dava açtığımızda iki faşist maddeyi savunan Adalet Bakanı, Yüksek Mahkemeyi etkilemek istiyor. Henüz karara bağlanmamış bir dava konusunda Adalet Bakanın taraf tutarak demec vermesi, demokratik hukuk anlayışı içinde yer yoktur. Kaldı ki CHP li Bakan, kendi partisinin muhalefet yillarda iken bu maddeye karşı olduğunu unutmuş görünüyor.

Oysa, Anaya rejimini koruyan mîleyyideler Ceza Kanununda mevcuttur. Özellikle 146, 147, 148, 149 maddeler, Anayasayı zorda değiştirmek; Büyük Millet Meclisini zorda devirmek veya zorda ödev yapamaz hale getirmek; Bakanlar Kurulunu zorda devirmek veya zorda ödev göremez hale getirmek filillerini idam cezası ile karşılaşmıştır. 149. maddesi ceza kanunuunu aynen söyledir:

«Her kim hükümet aleyhine hal ki silah veya uyusuruğu yahut boğucu veya yakıcı gazlar veya patlayıcı maddeler kullanmak suretiyle isyan veya Türk ahanîsını birbirini aleyhine stâhlârarak mukâbelye teşvik eylesse, yirmi seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezâsıyla cezalandırılır. Eğer bu teşvik neticesi olarak isyan veya kital zâhu etmişse bunu sebzibyet veren veya asilere komanda eden kimseler hakkında ölüm cezanı verilir.»

Görelîyor ki 141, 142, maddelerin yürürlükte kaldırılması takdirinde rejimi koruyan hükümler olsalar kalkar olursa, gericeliğe aksinde, 141, 142, maddeler faşist nitelikte maddelerdir ve Anayasamızı açıkça aykırıdır. Bu gerçek hiç bir mugalatıyla örtülemez. Anayasamızı halkçı, devrimci, insan haklarına dayanan millî demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti ön görmüştür.

Faşist İtalyadan aferin ve sonrasında «zor kullanma» şartı kaldırıhp, maddeler lastikli hale getirildiği için, Faşist İtalyadan şe kilden daha ağırlastırılan bu iki madde statükojudur; insan haklarına, halkın, devrimciliğe, sosyal adaete karşıdır. Demokratik Anayasamızı, faşist 141 ve 142. ci maddeler arasındaki bu açık çelişki, hiç bir demagoji ile gizlenemez. Ya demokratik Anayasamız; ya faşist İtalyadan aktarılmış ve 141 ve 142, maddeler... Burlardan ancak biri yürürlükte tutulabilir. Anayasamızı savsaklamak kimsenin harcı olamıyacağınna göre, 141 ve 142, maddeler yürürlükte tutulamaz. Adalet Bakanının bunu böylece bilmesini isterez.

**SOSYALİZM VE
ANAYASA**

Anayasamızın Sosyalizme an-

cak sınırlı olarak izin verdiği yo-

Mehmet Ali Aybar
Atalay'a cevap

Kıbrıs işinde hayâl ve gerçek

22 Ocak Cuma günü YON'da «Kıbrıs İşinde gene yanlış ve tehlikeli bir yoldayız» başlıklı bir yazı çıktı. Oysa, aynı gün ve onu takip eden günlerde Türkiye'de manşetler ve demeçler, Kıbrıs davâsında meydân muharebelerinin kazanlığını ilân ediyordu. YON yanlışmış mıydı? Hayır!.. Bu nu madde madde anlatmaya çalışacağız.

Kıbrıs meselesi, gerek Kıbrıslı Türklerin, gerek Türk Milletinin mutluluğuna en çok yarayacağıma, Türk Devletini yeni prestij yarınmalarından en lâk koruyacağına ve bugünkü dün yada atan kalplerin ve çakan fikir şimşeklerinin en çok içinde olduğuna inandığımız bir anlayışımız vardır. Dişârdâ fener alayları dolaşabilir, bando muzika çalabilir. Biz mütevazı laboratuvarımızda hayale kapılmadan, asıl bayram gününü sabır la bekliyerek, Kıbrıs meselesinin gerçeklerini tüp tüp tâhî etmeye ve rapor rapor vermeye devam edeceğiz.

Gromyko'nun Izvestiya'ya demecini ele alalım: Bu demecin Türk kamu oyuna aksenttilişi genellikle «Rusya Federasyon tezimizi destekliyor», hatta bundan da kesin «Gromyko, Federasyon Kıbrıs İçin tek çaredir diyor» gibi sloganlar içinde olduğunu. Oysa Tass Ajansının demeci veren resmi metni aynen söyle diyor: «Kıbrıs Devletinin dahili teşkilâtna gelince: Bu Kıbrıslıların kendilerini ilgilediren bir keyfiyeti. Kıbrıslı halkı, Rum ve Türk millî cemaatlerinin özel durumunun, tek egenen ve birleşik bir Kıbrıs Devleti çerçevesinde nazari itibare alınmasının ve bunların menfaatlerinin gerçekleştirilebilmesini mümkün kıracak herhangi bir devlet şeklini bağımsız ve egenen olarak seçebilicektir. Federal bir şekilde de sceblebilir. Bu şekil dahî, elbet ki, tek merkezi hükümetin, tek bir savunma teşkilâtının ve keza birleştirilmiş bir idarı ve adlı elhazın mev-

cuudiyetini gerektirir.»

Gerçi, Sovyet Rusya ilk defa Federasyon kelimesini kullanmış ve bunun ifade ettiği politik jest önemlidir. Fakat aslında bu demec, yâymândığı gün çikan YON'deki «Rusya, açık ve ya kapalı beyanları ile federatif devleti veya hiç olmazsa Türk azınlığının haklarını koruyacak ve gelişmesini sağlayacak şâümüllü bir statüyü garanti etmeye hazırır.» sözlerinden fazla bir şey söylemeyecek.

Diger tarafda demecin resmi metindeki ilk paragrafı aynen söyle demekte idi: Sovyetler Birliğî, Birleşmiş Milletler Üyesi Kıbrıs'ın bağımsızlığını, hükümlerini ve toprak bütünlüğünü kesinlikle ve israrla savunduğu gibi, bu memleketin iç işlerine her türlü müdahalenin kuvvetle karşıstdır. Bazi NATO çevrelerinin Kıbrıs'ı bir askeri üs yapmak gâyesyle Kıbrıslara kabul etmeye çahıstıkları planlar mahkûm ve reddedilecektir.

Sovyetlerin cemaatlerin Enosis konularındaki görüşleri ile birlikte ve bunların ayrılmaz bir parçası olarak Kıbrıs meselesindeki tüm tutumlarını meydana getiren bağımsızlık konusundaki bu görüşler Kibris'in topraklarında yabancı bir askeri üssüne mevzuettin ve üç NATO devletinin iç işlerine müdahale hakkını tamyan anlaşmalarla kavâti bağımsızlığı ile bağdaşmamaktadır. Ve bu böyle olduğu içindeki, Kı-

brıs'ın bugünkü yarı bağımsızlığının mençesi olan Zürh ve Londra anlaşmalarından sarfınazar edil medikçe, Sovyetlerin ve kendileri gibi düşünen müttefiklerin Federal Devlet konusunu desteklemeleri fikri mücerre kalınmaya mahkûmdur. Aynı sey genellikle aynî düşünde çizgisi içinde olan Tarafsızlar İçin de söylenebilir. YON, iste bu sebeplerle Enosis kapısını kapayacak ve Federatif Devlet kapısını açacak vegâne care olarak tamamen bağımsız ve tarafsızlaştırılmış Kıbrıs Formülü üzerinde durmuş ve Zürh ve Londra anlaşmalarından vazgeçilmesini isemiştir. Hükümetin böyle bir eğilim göstermemesi, bilakis durumunu seritleşirmesi üzerine de 22 Ocak sabahı «Türkiye Kıbrıs İşinde gene yanlış ve tehlikeli yoldadır» demiştir.

YON aynı sayısında Dışşileri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in Birleşmiş Milletler Asamblesi de yapacağı genel politika konusmasında bu tutumu değiştireceğini çok şüpheli olduğunu söylemiştir. Gerçekte demecin sık satırda yazılış 5 uzun ajans sayfası tutan Kıbrıs'a alt kısmı baştan aşağı Zürh ve Londra anlaşmalarının savunması ile doludur. Gerçi Bakan bu anlaşmaların ilâzî tarafalar arasında yapılacak müzakerelerde değiştirilebileceğini söylemiştir, ama bu nihayet diğer akit devletlere karşı genellikle gösterilen diplomatik ve hukuki nezaketten başka bir sey ifade etmemektedir.

Üzüllerək söylemek gereki ki, su anda elimizdeki veriller, Türk Hükümetinin, hükümrâlığı Türkiye ve diğer İki NATO devleti ile olan anlaşmalarla kayıt altına alınmış Kıbrıs'ı bunlardan aside, yabancı iş ve askeri birlikten arınmış, tamamen bağımsız bir devlet olarak tasavvur edemedigini göstermektedir. Nitelikle Amerika dönuşü uğradığı Ingiltere'de (Ingiltere Kıbrıslı üssün sahibidir) Erkin, kendi ifadesi ile, Zürh ve Londra anlaşmalarının Kıbrıs İhtilâfının hareket noktasını teşkil etmesi gerektiğinde mutabıkalmıştır. Ve İly Niyet Heyetlerinden son gelen bir Associated Press haberî, Peru'da sözcülerimizin Kıbrıs tam bağımsızlığı kavustuğu takdirde ikinci bir Küba olacağını söylemektedir. Değismeyen sözler, değişmeyen tutumlar!

Erkin'in Birleşmiş Milletlerdeki demeci de bir zafer sayıldı. Kendisi durumu ihtiyatla yorumlamakla beraber, Türk görüşünün Birleşmiş Milletlerde geniş destek bulmaya başladığını söyledi. Bz, Asansöde Zürh ve Londra Anlaşmalarını savunurken ana tema yaptığı Kıbrıs'ın bugünkü kayıtlı bağımsızlığını, Türkiye'nin şâli antlîperyalist mazâsını dile getirmesine rağmen, karşısındaki büyük Afrika ve Aya devletleri kalabaklı tâmil edemediği kanınlâdayız. Bu çeşit bağımsızlık anlayışı ancak, Erkin'in, tabii daha diplomatik lisanla ifade ettiği vechile, Washington'da 2.5 saat görüştüğü ve Enosis'e kaymış olan Rusk'ı tekrar Zürh ve Londra aplasaları hizasına getirmeye yaramadı.

Fikrimizde israrlıyız. Kıbrıs'ın gerçek çözümlü, tamamen bağımsız bir milletlerarası konferans yolu ile tarafsızlaştırılmış Kıbrıs'tadır. Birleşmiş Milletlerin büyük coğulluluğun arkasında olacağ böylesi bir formül, Yunan emperya lîzminin suratına Enosis kapısını kapayacak, Türkiye için de Federatif Devlet imkânlarını açacaktır.

Ibrahim Çamlı

İç DURUM
Fatinizmin
Sonu

zinde konuşan Aybar, demokrasi dengenin işverenleri tutan parillerin yanında, emekçi parillerin de bulunmasıyla sağlanmasını belirtti.

Adalet Bakanı: «İngilterede, Almanya'da fikir hürriyeti geniş anlamda olabilir. Ama bizim memleketimizin şartları bu memleketlerde ayırmadır.»

Anlaşıyor ki Sayın Bakan Türkiye'de öz gür dâşâncı zincirle yuran ve emekçi halkın özgürcü örgütlenmesini, teşkilatlaşmasını engelleyen kanunlar bulunmasını olajan sayıyor.

Türk halkın kendisine halâ lepeden bakılmasına, hor görülmeye ve vesayet altında tutulmak istenmesine artik tahammüllü kalmadığını söyleyerek Bakan'a hatırlatırız.

T.I.P'in Kirklareli Kongresi

T.I.P'in bir yıl önce Kirklareli'nde yapılmış kongrede ancak 35 dinleyici vardı. Pazar günü yapılan kongrede ise Saray Sineması tamamen dolmuştu. Kongrede konuşan Genel Başkan Aybar, devletçiliğin halkın yarına işleyen bir sistem haline getirmesi zorunlu olduğunu delege etti. Devlet olarak verimliydi. Bütün büsüler ancak sosyalist bir rejimde gerçekleştireceğine göre, Anayasamızın sosyalizme sınır koyduğu yolundaki iddialar hayal mahsulidir.

Anayasamız sadece demokrasılı eddeden rejimleri yasaklamıştır. Yani Anayasamız'a göre, temel insan haklarından, çok parti rejiminden, genel seçim sisteminde vazgeçilmez. Cumhuriyetçiliğe aykırı, demokratik yöntemlerden ayıran veya devletin ülke bütünlüğünü ve milletin birliğini parçalayıcak amaçlar pesinde olan pariller kurulamaz. Anayasamız bu

pabucunu dama atan İktisadi Kurul uzun ömürlü olmadı. Dış İşleri Bakanlığı ve Kâmurân Gürün, ekonomik egemenliği çok kısa zamanda kaybettiler. Dış İşleri Bakanlığının, ekonomik işlerin yürütülmemesinde başozul olması için ileri sürülen gerekçe doğrusu kuvvetliydi: Dış politikada önemli gelişmeler olmaktadır. Ekonomik münasebetler, dîz politikamiza göre ayarlanmaktadır. Bu sebeple ekonomik meselelerde Dış İşleri'nin ön planda rol oynaması gereklidir. Ne var ki Memduh Aytür, Devlet Plânlama Teşkilâtı ve Maliye Bakanlığı, bu gereğinden daha güçlü çıktı. Şimdi İdari Reorganizasyon Komisyonu — ki başkanı Memduh Aytür'dür — İktisadi Kurulun devlet teşkilâti içindeki yerini tâyin edecek tir.

Hem Sosyalist, hem de müslüman olduğunu ileri süren Mısır ve Cezayir gibi devletlerin ortaya çıkması, sosyalizm ve İslamiyet arasındaki ilişkilerin geniş ölçüde tartışımasına yol açtı. Le Monde gazetesinde Jean François Kahn bu tartışmaları anlatmaktadır. J. F. Kahn'ın bu yazısının bir özeti veriyoruz:

Sosyalizm ve İslamlık

«Dört şey insanların müsterek malı olmalıdır: Su, gıda, ateş ve tuz» HADİS

Cezayırlı yöneten politik teşekkürlerden F. L.N. (Millî Kurtuluş Cephesi) nin teorik organı REVOLUTION AFRICAINE dergisi, başlangıçta aşırı bir laïklikten yanaydı, son zamanlarda ise savaşçı bir İslamlıghı savunur oldu. Bir eğilimden ötekine bu geçiş birdenbire oldu ve hazırlık tartışmaları yapılımadan gerçekleşti.

Toplumda kökten değişmelerden yana olduğu iddia edilen bir sosyalizmin İslamlık açısından haklı gösterilmesi teşebbüsü çok ilginç bir konudur. İslamlığın tarih boyunca her bir sosyalizmi temsil ettiğileri sürürlüyor. İddiaya göre bu özellik İslamlığın tabiatındadır. Peygamberin, öz olarak, «Dört şey bütün insanların müsterek mal olmalıdır, (ya da müsterek hakkı): Su, Gıda, Ateş ve Tuz» anlamına gelen hadisi bu gerçeği doğrulamakta değil midir? Modern yorumcular bu dört şeyin, İslamlık öncesi Arapistan'da dört temel ürün olduğunu feneri sürüyorlar. Onlara göre bu Hadiste «Temel ürünler» ve «Uretim araçları» sosyalitirmeye davet açıktır.

İSLAMLIK VE SINIF SAVAŞI

Bundan birkaç ay önce Cezayırlı Üniversitesi profesörlerinden Boghadi, Cezayırlı Sendikalar Konfederasyonunun «İspidigi bir konferansta «Sosyalizm ve İslamlık» konusunu ele almıştır. Salonda büyük kalabalık yoktu, ama yoğunluğu gergin olan dinleyiciler çok dikkatli idiler. Konferansı ilk önce Arap düşünlüleri El Farabî'nın *Fazilet Şehri* adlı kitabında savunduğu utopik sosyalizmini ele aldı. Sonra Marks'ın, küfürlerin bir eda ile sözünü etti. Ona göre Marks Hegel'in felsefesiyle, Adam Smith'in iktisadını haksız olarak kendine mal etmekten başka ne yapmıştı ki? (Burada genç dinleyiciler arasında bir koynama oldu.) Sinif savasına gelince, Peygamber bunu da, şiddetli de, devrimlerde suçlamıştı. Mülkiyeti ise, tabii «küçük» mülkiyeti, İslamlık İnsan tabiatının gereğisine saymaktaydı.

Bu sözlere dînleyiciler sert tepki gösterdiler. İlk söz alan genç, «İslamlık sınıf savasına karşıdır deniyor, diye atıldı, peki Peygamberimizin müridi Abu Oharr El Ghifai, insanın insan tarafından sömürülmesine karşı ilk Devrim bayrağını kaldırın değil midir? (El Ghifai İslâm Sosyalistlerinin Lenin'i savırmaktadır). «Aç olan bir adamın, zenginleri kesmek için kılıcı çekmeyeşine şarşar» diyen o değil midir? Besbelli ki İslamlık sınıf savasını haklı bulur.

Bir başka dinleyici söz olarak, Peygamberin düşmanlığını Ebu Cahil gibi zengin köle sahibleri olduğunu hatırlattı. Peygamber kendisi zenginlere karşı gazayı teşkil etti, bu da sınıf savası değilidir de neydi? Zaten bir Hadiste söyle demiyordu: «Tanrı, yoksul olarak yaşamama izin ver, yoksul olmamı sağla, ve son yarın beni yoksulların saflarına koy.»

Bu kısa tartışma ilginçtir, çünkü İslâm sosyalizmi teorik bakımdan üç noktaya dayanmaktadır: İlk Halifelerin davranışları ve tutumları, Peygamberin hadislerine ve gene Peygamberin kişisel mülkiyet ile özel mülkiyet arasında yaptığı mürekkep ayrımı.

İlk dört Halife Omer Ebu Bekir, Osman ve Ali'den bu bakımdan en önemli olanı şüphesiz Ali'dır. El Verdi adındaki Iraklı, Ali'nin kişiliğinde sınıf savasının Havarisini görüyordu ve onu Devrimler zincirinin başına yerleştiriyordu. Eski Cezayırlı Bakanlardan Bay Tevfik El Medanînin de hatırlattığı gibi, Omer de su sözleri sarfeden adamdı: Ardında olan kumanda etme süresi önumde olsayıdı, zenginlerin fazla malını alır yoksullara dağıtmadı, aynı Omer Irak topraklarını Arap fatihlere dağıtmayı reddetmişti ve bu toprakları ülkenin bütün Müslümanlarına ortaklaşa mal haline getirmekte direnmeli ki, bunu, yerinde olarak, bugünkü Cezayırlı Hükümetinin târîhîde Kendi Kendini Yönetme Prensipine benzetebiliriz. Su formülü ileri süre de Ali idi: «Zenginin debdesesine yaranan her şey yoksunun aşığının nedentidir». Ebu Dehr El Af-

tından biri olan Zekât'dır. Bu görüş bugün Cezayırlıda sık sık ileri sürülmektedir. Bundan birkaç yıl önceye kadar aynı görüşü Nâsırîcîlîlîklerde de bulabiliyorduk. Bu tema etrafı olarak işlenmektedir: İslâm sosyalizmi, Peygamber'in usulüne (küp doldurmaya) karşıdır, büyük malikânelere karşıdır ama özel mülkiyetten yana-

Medine doğusunda açılmıştır.

Iktibas edilebilecek sosyalizmi destekler nitelikte Hadisler pek çoktur. Bu gibi araştırmalar tarih bakımından ilginç olmakla birlikte daha çok okumalar arasında bir oyuna andırmaktadır. Asıl önemli olan, İmamın birinci kaynağı olan Kur'an'ın getirdiği aydızılıktır. Oysa berraklık mukaddes kitapların en güclü yanı sayılabilir.

KUR'AN'IN YORUMU

İnsanlığın doğusundan sonra uzun süre, en yüksek katların da yardımı ve hoşgörüsüyle Kur'anı yorumlamak mümkündür. Bu çağda «İçtihat» Çağı denir. Derin ve hummalı bir entelektüel faaliyet ile Arap felsefesinin, Batı felsefesine tartışmaz üstünlüğü bu çağın baş özelligidir.

Sonraları «İçtihat kapısı» kapandı ve kisır bir skoaksiyemi temsil eden «Taklit» çağrı başlıdı. Geçenin üçüncü İslâm reformcularının kabası eski İçtihat çağını yeniden açmak yönündeydi.

Burada görülen iki ayrı justumdur: Kimileri İslamlıktan hareket ederek, şüphenin ve özgür düşünmenin yükselen seline karşı, bir çeşit sosyalizme daha sağlam bir zırh aramaktadırlar. Kimileri ise, sosyalizmden hareket ederek İslamlıktan bir dayanak, bir doğrulama, halkı kendine bağlama aracı aramaktadırlar.

ZEKÂT YOLUYLA SOSYALİZM

Yukarıdaki iki gruptan ilki, tipki sözü edilen Cezayırlı konferansı profesör gibi Kur'an'ın sosyalist manifestoların ilki ve en mükemmel olduğunu iddia etmeye kadar işi görmektedir. Onlara göre bu sosyalizmi gerçekleştiren İslamlığın beş şart-

Bu Zekât yoluyla sosyalizm düşüncesi, Skandinav ülkeler sosyal demokratlarının «Vergi yoluyla» sosyalizmini, ya da İngiliz İşçi Partisi reformistlerinin tutumunu pek andırmamaktadır. İslâm tarihinde de, Marakesh Sidi Bel Abbas gibi bazı mistikler Zekât fikrine dayanarak, gerçek bir servet dağıtmayı görüşünü savunmuşlardır.

Ama öteki grubun tutumu farklıdır. Bu sefer amaç sosyalizmdir, İslamlık ise bir

araçtır, ideolojinin taşıdır. Bolsevik Devriminin ilk yıllarında, Rusyada, Sultan Galiev adındaki Tatar komünisti bu imkânı sezdi, ama onu Sibirya'ya sürgünden Stalin'in dostluğunu bile kurtaramadı.

Ben Bella hükümetinin bakanlarından Bay Omer Uzegan En İyi Savaş adamı

taşınan kitabında bu eğilimin tanımlamasını yapıyor.

Orthodox Cezayırlı komünistleri

ve Batılı rasyonalistleri, derin bir imanı

olan halkın psikolojisini anlayamadıkları için kimdir.

Bu kökten ama İslâmci sosyalizm taraftarları, sınıf savaşının Dinin ruhuna aykırı olmadığı ve Dinin mülkiyeti saygısını telkin ettiği iddiasının da su götürür bir iddia olduğu tezini savunuyorlar. Evet Kur'an'da «Biz insanları derece farkı ile yaratık» denilmektedir, ama bu toplumun sınıflara bölünmesini haklı gösteren bir Ayet midir? Asla değildir, deniyor, burada söz konusu olan fazilet ve kişisel yetenek bakımından farklıdır. Ve burada da ilk Halifelerin ve Ebu Dharr El Gifal'ın beyan ve yorumlarına başvuruluyor.

Bunlar, Kur'an'da mülkiyeti saygısını açıkça telkin eden tek bir satır bile gösterilemeyeceğini, tam tersine gerçek mülkiyeti Tanrıya ait olduğunu, insanın ise bunun anacak bekçiliğini yapabileceğini ileri sürüyorlar. Zaten, diyorlar, söz konusu olan mülkiyetin ortadan kaldırılması değildir, sadece Müslüman topluluğuna geri verilmesidir.

Komünistler bu tartışmaların kenarında duruyorlar, ama içeri sürülen problemlere artan bir ilgi göstermeden yapamıyorlar. Nitekim kopanan Cezayırlı Komünist Partisi liderlerinden Bay Beş'r Hac Ali, Sovyetler Birliği Komünist Partilerinin organı «Revue Internationale» de, ilk defa olarak, bu yoldaki araştırmaları bir ölçüde kadar doğru ve yerinde gösteren bir etüt yayınladı.

Sosyalist ve Müslüman olan Gine Lideri Bay Seku Ture, kendisine sorduğumuz bu konudaki soruları karşılık olarak, sorunu başka açıdan aldıım ve söz konusu olan sevin kinisinin barınağı olan Din ile Kollektifin (toplumun) alanında politika arasındaki ilişkilerin koyduğu genel sorun olduğunu söyledi. Ona göre iki kavramı birbirine karıştırılmamak gereklidir ve içinde bulunduğumuz sahada İslâmlik sadece bir ahlâk ve fazilet kaynağıdır, sosyalizm ise aksiyon tazeziidir. Lise öğrencilerinden bir grup üzerinde yaptığı bir konuşmadada Bay Ben Bella da aşağı yukarı aynı görüşü savunuyordu: «Felsefe alanında Tanrıya inanabilirsiniz, ve ekonomi alanında da artık de gerin Marksist tanımlamasına inanabilirsiniz. Batı rasyonalizmi açısından bu belki bir bakımda doğrudur ama tarihte çok kez dünya işleriyle dini birbirine karıştırılmış olan Müslüman açısından bu pek yerinde bir görüş söylemeyecektir.

MUSLUMAN DEVRIMCILER TEORİLERİNİN KURUCULARINI ARIYORLAR

Oyle görünüyor ki İslâmîk bugün tarihinin en önemli bir sahnesini yaşamaktadır. İslamlığın Afrika kıtasına kök salmakta olduğu bir gerekir. «Kelâmi-Kadim» tâ Nijer nehrinin ötekinden duyulmaktadır.

Nâşır, coşkulu Mîşir halkı arasında

Eğer bilimsel yorum desenin bir niteliğe
karşılık durum ne olur? İste bu soru,
Müslüman sosyalistlerin girişmiş oldukları
Teori Kurucusu (Pir) araştırmalarına büyük
ürem katandırıyor.

Bugün bile Cezayirde, Misirda ya da Sudan'da yayınlanan bir dergide, bir ortaçağ İslam düşünürlerine ya da bir dokuzuncu yüzyıl tarikatına dayanılarak herhangi bir tez savunulabilemektedir. Dıştan ne kadar çapraz ve karışık görünse görünsün, İslam tarikatını iki yönü bir hareket olarak özetlemek mümkün değildir. Bir taraftan hâkim sınıfların teorik dayanığı haline getirilmiş

rësmî ve ortodoks İslâmîk protestanlığın çıkışından önce Hristiyanlık gibi gittikçe düşer ve çürür. Ve buna karşı halk yılınlarının saflarından bir adam yahut da birkaç yoksul adam çıkar ve eski Din adına servet iddiyaharcılarına ve ahlâksız politikâclarla karşı savaşı kıskırtarak Müslümanlığın kaynağındaki kamkuluk ruhuna dönüştürmeye çalışır. Hazreti Ahîn'in mistik devrimci hatıra döñüsü savunduğu için Şia'nın temsil ettiği hareket bu biçimde yorumlanabilir. Ama Şîlik de zamanla ileri niteliğini kaybetmiş kendi içinden yeni sapıtmaların doğmasına sebeb olmuştur. Dokuzuncu ve onuncu yüzyıllarda, ilk doğupundan İsmâîîî mezhebinin hâlinin çok zâlen katışmasına dayanarak gurûkler formasi hâlde yol tutması da bu cinsten bir harekettir. Ama sâzîcûklerin tuzalaâna düşmemek gerek. «Dinin kaynaklarına dönüş» hareketleri çok kere toplumcu ve eşitlikçi esintilerin anlaşmâkla birlikte gerçek anlamıyla ilericî bir nitelik taşımaz. Pek muğlak bir sosyalist yönünde, hoşgöründen yoksun mistik, hatîf fanatik yön çok kez daha ağır basar. Buna örnâk olarak Fâstâk El'mâhad gerilîliğini, Arabistanda Vahabileri, Misirda da Müslüman Kardeşleri gösterebiliriz. Onun içün bu Din mezheplerini ilericî düşüncenin destegi kılma yolundaki çabalar kuşku ile karşılaşmalıdır. Ama en sert tedbîlere yer veren bir sosyâlîznâmda yana olan Müslümâr devrîncîler Peygamberi, ilk Halifeleleri, «Dinin kaynaklarına dönüş» hareketlerini, Octa çağ filozoflarının ve geçen yüz yılın Din reformüllerini yanlarına alarak davamîşları meşru kılmak zorunluluğundadır.

Bu biçimde Arap felsefesi'nin dirilmesi çok olumlu sonuçlar verebilir. Bir olumsuz kendi kültürü ile bağlarını kurması her zaman iyi bir seydir. Ustalık İslâm düşüncesinin en zengin kaynağı da buradadır. Pek uzun zamanlar bu felsefe, Cezayir gibi birçok Arap ülkeslerinin üniversitelerinde okutulmaya değer sayılmıştır. Malebranche, İbnü Sina'dan daha özlü sanlıydı ve El Gazali bile kükürseniyordu. Bu eğitimin Arap üniversitelerinde yer alması yeni aydın kuşakları üzerinde derin izler bırakabilir. İlerici bir Cezayir gazetesi, İbnü Sina'nın düşüncenin gelişmesinde alt yapının (enfrastruktürün) rolünü tanımladığını yazdı ğı zaman, belki de yorumunu basitleştirmiş olibilir ama gerçeğe aykırı bir şey söylemiş olmaz. Bu alanda İbnü Haldun en sonunda Montesquieu'den de fteri görmüşür.

Ibni Sina'nın da hayatının sonlarında, İspahan çağında, bilimsel deneylőn plana koyduğunu söylemek mübaşa söylemeyecektir. Hattı Muttażilî diye adlandırılan felsefi okulun öğrencileri arasında gerçek materyalistler bulmak mümkündür. Idealist Arap filozoflarının Aristoteles'ı kendilerine şiper etikleri gibi, bu materyalistler kendilerine destek olarak Sokrat öncesi Yunan felsefesini almaktadır. Bu materyalist Arap filozofları Kur'an'ın ebedi nitelikini reddedip ve çok ileri bir fizik determinizmini savunuyorlardı. Bunlardan biri, İbrahim El Nazzam, bilimsel şarttan şüpheli olduğunu söyleyerek

cek kadar ileri gidebiliyordu. Eğer resmi İslâmîk zamanında bu akıma karşı en sert biçimde karşı çıkmamış olsaydı, bu felsefe ekolünün Peygamberin hadislerinden de daha ileri olacağlı besbellidir.

ONDOKUZUNCU YUZYILIN REFORMIST AKIMI

Bu sonuncu eleman bugünküne gerçekine çok daha yakından bağladılar. Söz konusu olan bugünkü Müslüman sosyalistlerinin geçen yüzyıldaki büyük reform hareketi karşısında tutumlarını tesbit etmeleri ve bu hareketi destek edinmeleridir. Bu pek inandırcı olamamaktadır: Geçen yüzyılda, hattâ bundan birkaç yıl önce bile sorun hiç de aynı biçimde konmuyordu. İslâmîğim yeniden uyansı ve İslâmîkta reform hareketi bir iç sosyal durumun sonucu olarak meydana gelmedi, daha çok jsgali altında tuttuğu ülkeyi ezen yabancıya karşı bir haret olarak belirdi. Bu yabancuya karşı, Arap dünyasını yeniden birleşmesini sağlayabilecek sağlam bir ideo lojiyi yaratmak gerekti. Bu hareket daha çok Cezayirde Ulema arasında elverişli toprağı buldu. Bu hareket devrimci, hattâ yıkıcı olarak nitelendi ki bu, o zamanın sömürge durumundaki Cezayirined doğrudur. Çünkü «Millet Gerçekini» ilk tanımlayan bu hareket olmuştur. Ama Ulema, hattâ Ben Badis bile milliyetçi istekleri hiçbir zaman aşmamışlardır. Elafgani who in İslâm uyanışında baş rolü oynamıştır.

Burada ana dâva uluşuluktur ve daha kökten bir girişin söz konusu olduğu zaman bunu başaran Saloma Musa gibi bir Kınık materialisttir.

Bugün ilk önce Cezayirde (Sonra da Cezayirde değil, aynı zamanda Misirda da, Suriyede de) denenen şey bize bu son yılların liberal ve reformist hareketlerinde bir kopma gibi görünümektedir. Ama öte yandan refarm hareketinin bir kısım malzemesini kullanma ve buna sahip çıkma yolunda da gayretler vardır. Reformum sağısı ve varyalacak olan hedefler artık aynı değildir. Yönetimi bir yinelemi fulgelmüşür.

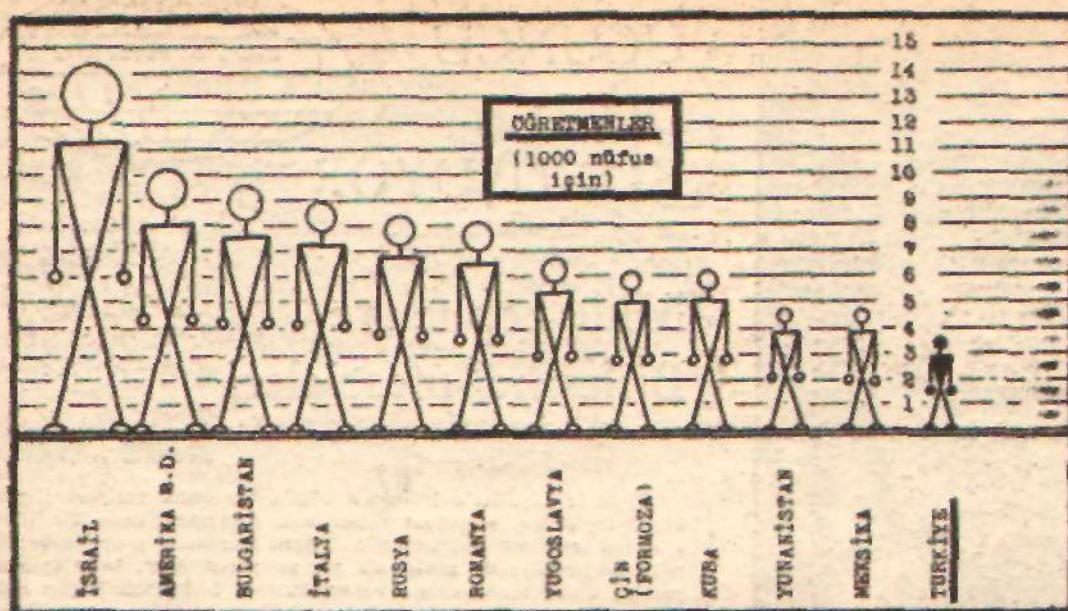
Arap halk yılującychının İslâmîk yüzünden pasif oldukları söylenir. Oysa ki Hz. retî Muhammet kesin sonuc elde edilen bir savaştan döndüğünde tilmizlerine söyle demişti: «Artık küçük Cihat sona erdi. Bunda böyle Büyük Cihada girişiyoruz.» Yanı bir Dünya İmparatorluğunun kurulması uğrunda Cihada. Bundan kısa zaman önce Cezayirli Bakanlardan Tevfik El Medeni, bir radyo konuşmasında aynı temayı ele alarak söyle diyordu: «Küçük Cihad, Bağımsızlık Savaşınız sona erdi. Şimdi Büyük Cihada, yurdumuzun kuruluşu uğrunda savaşa başlıyoruz.» Bu sözler sorumun özel hâlinde karşılığı olarak kabul edilebilir.

Cezayirli müslüman halk bir nümayiste

Mısır'da genç müslüman ...

SEKIL : VI

göstermesine göz yummak memleketin yararına olmamıştır. Türk halkın okuması, bilgi sahibi olması, bilişleemesi ve sonuç olarak uyanık hale gelmesi bugüne kadar süreğelen düşünden faydalanan kişilerin yararlarına uygun gelmezse o zaman girişilecek olan ejderha seferberliğinin içten olmasının imkân yoktur.

4 Yapılacak iş Nasreddin Ho
ca'nın dediği kadar basittir:
Büyler bilmeyenler öğretecek.
O halde eğitim görmüş insan gücü
siz en geniş çapta seferber es-
meliyiz. Hemüz çalışabilecek güç
te bir müttekaitler ordusu tekrar
vazife başına çağrılmışlardır. E-
ğitim görmüş, evde koça bekleyen

ve töplüm için faydalı bir iş yapmayan genç kızlarımız eğitim sefer beriliğinin parkları içine girmeli diller. Hatta lise talebelerinden, yaz aylarında, eğitim alanında faydalama limiyiz. Bu işler nasıl takahuk edecek? Herşeyden önce aydınlarımız böyle bir çabanın zo

runlu olduğuna inandıracaklardır. On dan sonra, millî bekasın güvenlik altına almak isteyen her demokratik rejimde olduğu gibi kanun zoruna iftiracat edilecektir. Hiç şaşmayınız, kanun zoru demokrasinin teminatıdır. Unutmayın ki, mecburi askerlik kanun zoru ile sağlanmakta ve yine, anası kanun zoru ile önlenebilmektedir.

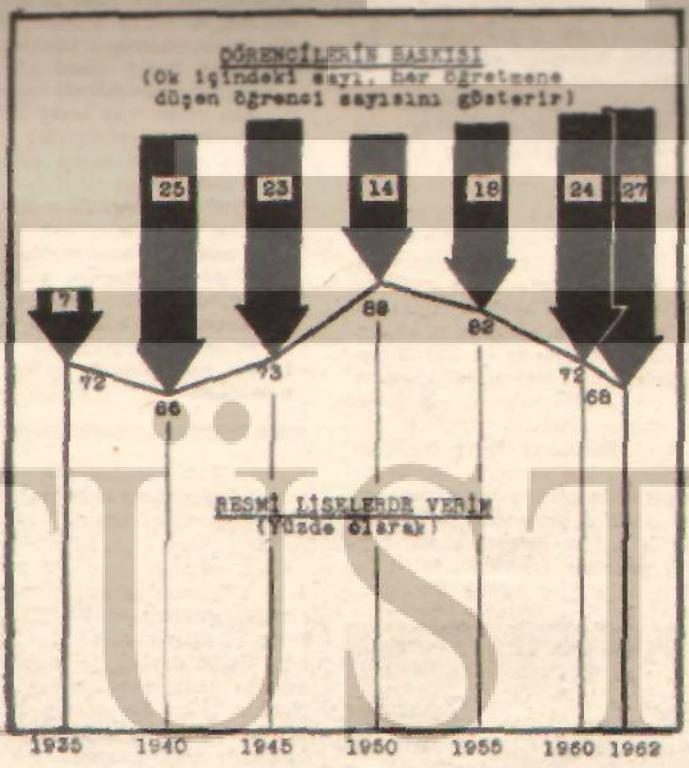
5 Eğitim sistemimizin genel kurmaylık seviyesinde, müşavir, name altında, vazifelendirilen yabancı uzmanlar derhal iş başından uzaklaştırılmıştır Türkleyede Türkler için eğitim, ancak Türkler tarafından planlanmıştır. Bugün milletlerin sadece siyasi özgürlükleri ne sahip olmaları hiçbir anlam tasimat, aslolan ekonomik ve kültürel özgürlüğü elde tutabilmektedir. Millî bekanım temel taşıları olan askerlik ve eğitim ancak vatan çocukların ferasına tevdî edile-

Bazı konularda yeteri kadar bilgi sahibi değilsek belirli bir süre içinde, bazı konularda, yabancı öğretmen kullanabiliyoruz, fakat bir an-

İşte bu nedenle, her birimdeki öğretmenlerimizi ders içi ve ders dışı faaliyetlerde destekleyen bir ekibin oluşturulması gereklidir. Bu ekibin görevi, öğretmenlerin eğitimdeki rolüne uygun bir şekilde ders içi ve ders dışı faaliyetlerde destek olmak, öğrencilerin öğrenme sürecini desteklemek ve öğrencilerin gelişimini teşvik etmek olacaktır.

6 Acele etmeliyiz. Zaman aleyhimize çalışıyor. 10 sene öncesinde normal bir hızla eğitim sorunlarımızı çözebildik. Buglia ortasiddette tedbirler almak zorundayız. Akıllanmaz ve işleri ihmala edersek yarın pek çok tedbirlere başvurmak ihtiyacını duyacağız. Durumu bâraddeye getirmemeliyiz. Milletçe billyük fedakârlıkları gözle alabilceğimizi ispat etmeliyiz, çünkü fedakârlığa katlanmadan, cesare göstermeden ve içten olmadan sonus elde ederiz. Tıpkı gündeşen

Faydalandığımız yayınlar:
Türkiye'de Eğitim, M. N. Koda-
manoğlu,
Başbakank İstatistik Genel Mü-
dürlüğü yayınları
L'analphabetisme Dans Le Mon-
de Du XX Siecle, UNESCO
International Yearbook of Edu-
cation, UNESCO
Manuel des Statistiques de l'Edu-
cation, UNESCO
Statistical Yearbook, UNESCO

SEKIL : VI

**VE BÜTÜN
AĞRILARA
KARŞI**

KİNİNLİ
GRİPİN
4 saat ara ile günde
3 adet kullanılır.

YENI AJANS : 285

YÖN, 5 SUBAT 1965

YÖNSÜZ BİR SALDIRI

Sabahattin Eyuboğlu, Fay Kirby Berkes'in 95inci sayımızda yarınlanan elşini bilir bir Amerika'ya hediye edilen 796 bin liras buşhıklar yazışına cevap veriyor. Fay Kirby Berkes'in yazısında, çok sevdigimiz ve sevdigimiz Sabahattin Eyuboğlu'nu incletecek bir yan bulduğumuzu düşüntmediğimizi ve aydınlar arasında bu tarz tartışmalardan üzüntü duyduğumuzu belirterek, cevabı yazıyor:

Sabahattin Eyüboğlu

Türkienenin gerçeklerine eğilmek te, kör inançları, sapıntıları, sapıklıkları sarsmakta, yolsuzluklar sorumsuzluklarla savaşmaka yürekli ve bilinci bir yol tutan derginizin 22 Ocak 1965 tarihli sayısında, Fay Kirby Berkes'i bana yazdıgı açık mektubu şaşkınlıkla okudum. Bu mektup, dergınızı, Fay Kirby Berkes'i beni ve daha birçoklarımı garip durumla ca düşürmeye; gereksiz,ynosız, patavatsız bir saldırının niteliği taşıymaktadır. Açıkhâle susadığımız bugündenle, yeni kör döşülerine meydan vermemekte daha titiz davranışmanız gerekiirdi. Gergeji arayınlarıa birbirini destekleyecek yerde kösteklemesi, Fay Kirby Berkes'in ileri sürdürdüğü «kavgada yumruğun hesabı olmaz» gerekçesiyle dostların dostlara çamur atması, derginizin savastığı yolsuzluklardan daha az önemli değildir' Yayınıdığınız mektubun benden beklediği otoritliği, ben de hem bayan Berkes'den, hem de derginizden bekliyorum.

Filiz Balkar'ın bana gönderdiği bir resimli belletten — Türkiye'ye alt kiralık ve satılık kültür filmlerini, manzara resimlerini ve buna benzer şeyleri Amerikalı meatıklarla sunan bir ICF broşürü — masamda duruyordu. Bizim filmlerin de bu arada satışa circa tıldığı görümek tuhafına gittiğim, yeni yurttaşımız Fay Kirby Berkes'den, bu ICF'ı bir kültür Derneği olarak nasıl tanıdığını sormustüm. O da fazla birsey bilmediğini, ama bilgi edinirse bana yaz zacagım söylemişti. Ertesi gün, broşürü üniversiteye vermiş ve bu vesile ile Üniversitenin ICF ile uzlaşadığı sözleşmenin Amerikan Konsolosluğunun de tasdik ettiği bir suretini görmüştüm. Onemli olan filmlerimizin görülmemesidir, üniversite ICF'den her zaman he sap sorabilir diye, ben bu işi unutmuştum bile. Birden Fay Kirby Berkes'in bana vereceği bilgiyi yardım yamalak YON dergisine verdigini ve beni (niçin beni?) yüz yirmi bin dolarlık bir Türk servetini Amerikalılara hediye et-

Okuyucularınızı da şaşırttığım sandığım bu kör düşüşün asıl sudur: İstanbul Üniversitesi 954 yıldandan beri, tıflı yoksulluklar ve zorluklar içinde, benim de katıldığım bir kültür filmleri çalışmasına başlamıştır. Sırema diliyle bir çeşit Anadolu destanı olan bu filmlerin amacı, kendi top rakalarımızda yaratılmış kültür de getlerini benimsayıp, hem milleti mize, hem de dünyaya kendi anlatışımızla tanıtmaktır. «Hitti; Gil neşi» ile başlayan bu filmler (ki bu yıl onuncusu yapılmıştır.) Türkiye'de özel sektörden rağbet gormediği için yalnız Üniversitelerde, okullarda, derneklerde gösterilmektedir. İsteyen Türk ve dünya Üniversite ve kültür kurumlarına gönderildiği gibi, masraftı kendilerine ait oynamak ve kırsız kültür hizmetinde kullanılmak şartıyla, bu filmle rin birer kopyesi bile verilmektedir. Üniversite ile birlikte, bizlerde, bu işte para kazanmayı değil, kültür değerlerimizi yaymayı düşünüyoruz. Onu için, filmlerimizin çok gösterilmesi, bizim arıza kazancımızdır. Bununla beraber, istenirse ve ticaretten anlayan kişiler Üniversiteye yardım ederse, bu filmler Üniversite için bir geltir kaynağı da olabilir. Dünya sinemalarını sönürengeler arasında perende atmak bizim hedefimiz de olmalıdır.

Dostumuz Fay Kirby Berkes'in oir polis romanına çevirdiği ICF hikayesine gelince; Ben bu kültür derneğinin temsilcisini sadece gör dem. Gördüğüm zaman da İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünden bizim filmlerden bir kaçının birer kopyesini, bir anlaşma karşılığında maşrafları ICF'e ait olmak, ticaret yoluna gidilmemek, gildiği takdirde karıştı İstanbul Üniversitesi'ne verilmek şartıyla almış bulunuyordu. Aynı gün, Kapah Çarşıya Amerikan üniversitelerinin folklor müzeleri için yüzlerce müzik Aleti almaya gidiyordu.

Bu yazımı sizi daha titiz bir davranışa yönlendirse, bana bilmeyerek attığınız yumruğa rızaçım.

Galip tesadüf bakın ki, onbeş vu kadar önce bir kez buluşup Köy Enstitülerinden anlaşarak konuşduğumuz Fay Kirby Berkes, geçen yaz Türkiye'ye geldiğinde hâlâ da uğrıyor. Aynı gün, bir dostumun Amerikada okuyan kızı

ÍMEGE

Özellikle Köy Sorunları
İsleyen

**AYLIK FIKİR VE SANAT
DERGİSİ**

İMECE'yi Ankara ve İstanbul'un başhefa bayillerinde bulabilirsiniz.

Fiat 100 kuruş, yıllık abone
nesi 10.— liradır

Abone ve haberleşme adresi : P.K. 373 — ANKARA

Kilometrelerce öteden sirtında tenekeyle gazağı taşıyor

KALKINMA VE KÖYLÜ

Raif Ertem

Topyekün kalkınmadan sık sık bahsedildiği günümüzde, köylere el atmanın zamanı gelmiştir. Bir tarafa büyük medeniyet lâlları bir tarafa tabiatın hakimiyetinden kurtulamayan köyler... Bu çelişmeyi bu toplum daha fazla kaldırılamaz. Gün ışığına hastet insanlara büyük rakamlarla kalkınmadan bahsetmek onlarla alay etmek gibi birşey oluyor.

KOYLER

Köyler dağların eteklerinde kalkmış bir tarafını dağın yamacına dayıyan evler kırıktan yapılmış, üstleri topraka örüllü en modernleri iki kat. Alt kat hayvanların isisinden faydalananın için değil olarak kullanılıyor.

Dağlarda toprak kayması çok fazla. Köylüler buna «heyelan» diyorlar. Dereñin bir yamacındaki ev ertesi günü öbür yamaçta oluyor. Toprakta 3-4 metre yankılar açıyor. Geceler sürprizlerle dolu. Uykular bir korkulu rüya...

YOLLAR
Keşf Dağları eteklerinde sırasıyla briçok köylerin yolları yok. Karla beraber köyler kış uykusuna yatıyorlar. Çok önemli ihtiyaçlar dağlardan Km. 1000 uzaklara seferler taşınıyor. Sert rüzgarla yatağı yamaçlar buralar. Çün ki oradada kar az tutuyor. Bazen bu yolculuklar ölüme bitiyor. Karla örtülü bir çukur, bir çığ geçmesi yasağınıyor. Kulakları yakan bu kara haberler de okulmuyor. Kış Allah korkusunu giyi insanlar üzerinde. Kurtarıcı kurular saat 17 den sonra kılınır. Saat 18 den sonra hizmetler düşer; da tütmeye. Birkaç saatlerde daha is gönüllü bir kişi bilgi anınlarda köylerin gönülüyorlar. Etrafta koyu ulusuluk, ve köpek sesleri silin. Saat 17 de bütün uğrasıklıkların nihayen bir çocuğu komaya giderkenmiş. «Kurt var» dedi başka birşey diyemedi.

TARLALAR

Dağlar çıraklığa kaya yığını. Köylüler, ormanlardan dedelerinin kalma hasatları olarak bahse-

sıkışmış bir klüme çocuk. Kafalarında sayı kavramı da yok. Sekizden beş çıkış kaçı kaldıysa, susuyor. Sekiz yumurtan var beş tanesi kırıldı. kaç yüz murtan kaldıysa, o zaman cevap veriyor. Yüzden fazla rakam hiç kullanılmamış bindeş yukarısı yazamıyorlar. Dersleri arapça Kur'an okur gibi ezberleyip unutuyorlar. Ders kitaplardaki trak tör resimlerine bakıp hayallere dalıyorlar. Oysa kitaplarda Cumhuriyet devriyle beraber kara şapamı braklığımız, ve pullugu irok töre geçtiğimiz yazib. İçinizde hiç pulluk goren var mı diye sordum. Bir tanesi ortaya atılarak «ben gör düm» dedi. «Ta belime kadar kaziyordu. Obürlerde görmememin üzüntüsü, sessizliği çıktı. Bir tanesi ortaya atıp «Öğremini köylerde pulluk, traktör olmadıgın halde neden böyle yazıyorlar» diye sorsayı ne cevap vereceğimi hala bulamadım.

AGALAR

Politika nazılarını yitirmiş, bazılarını da iyice şişirmiş. Güçlerini devam ettirmek isteyen ağalar, polilikaya aittim. Önce yoklama sonra seçim masrafları, burların birisini kazanamayanlar sıfırı tüketmiş, kazananlar da 360 köy sabıb olmuşlar. Köyler vine aynı köyler, issız harebe yığınları. Köylüler yine aynı köyler, alnyazalarını dokuyorlar. Kendi tabirle «politikacılar yanlarına gelmişler alım olmuşlar, Ankara gitmişler zâlim olmuşlar.»

KURTULUS YOLU

İste Erzincan'ın Tanyeri nahiyesine bağlı 17 köyün durumu bu. Köyleri dağ yamaçlarından, dere içlerinden kurtarmadıktan sonra kurtuluş yolu yok. Once onlara günde yüzünü göstermeli, sonra da yılda 4 ay çalışıp 8 ay hazır yiyecek durumdan kurtarmalı. Bu da yeni iş sahaları açmakla mümkün. Çoğu 400'ü bulmaya, baziları 25-30 nüfuslu küçük ünitelerde yeni iş sahaları açmakla mümkün. Köyleri, yeni iş sahaları açmaya müssait bir yol kenarında bireleştirmek gerek. Sonra da kuruşık bir kooperatifle toprakları ortaklaşa işletmek.

MUTU TOPLANTISI

Başa kurtuluş yolu olmadığından, artık köylüler de anlamsız durumda. Mutu denilen yerde yaptıkları bir toplantıda bu acı gerçekleri dile getirdiler. Başbakanlığı, Köy İşleri Bakanlığına göndermek üzere aşağıda bes noktada yapılan kararları alırlar.

- 1 — Köylerin bireleştilmesi,
- 2 — Toprakların bir kooperatifle işlenmesi,
- 3 — Yeni iş sahalarının açılması

4 — Bireleştilen köylerin meydanda getirdiği merkezde bir eğitim yarıştı kurarak çocukların daha iyi yetişmelerinin sağlanması

5 — Toprak reformunun bir an önce gerçekleştirilmesi

Bu toplantıda da gördüm ki, köylüler nutuklarda söylendiği gibi muhafazakâr, geri ilkişili kimse değil. Hatta yöneticileri midenin daha olunular, yenilıklar açıktır. Yalnız politikacılara ve yöneticiler karşı inançları ni kaybetmişler. Söylenenlerin lâfı ta kulmayıp, uygulanacaklarını anladıkları gibi Anadolu yine akinci kadrodur. «Bu toprakları bizim kanımız kurtardı, yine bizim emeğimiz yükseltmeye hazır» diyorlar.

EGITIM

Çocuklar, hayvan, dizerinden

çırılmış kemiklerle «asık» oynuyorlar. Okul dışında kimse nikamaya «lige yok. Okul dediklerimizde toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına

girişme» diyorlar. «Toprak damları altına</p

TOROS CANAVARI

Avin Dilligil'in yönetimindeki Halk Tiyatrosu, ünlü mizahımız Aziz Nesin'in «Toros Canavarı»nı oynuyor. Para güclükleri içinde bomañlı apaçık gürullen Halk Tiyatrosunun iyi nüeti, gayreti, sevgi «Toros Canavarı»nın seyircisi coyanması gerektiği gibi sunulmasının çok engellemiştir. Oysa, Aziz Nesin'in yaptığı çok sağlam kuruluşlu bir oyun, bir toplumsal hiciev. Oylar birbirini manıñ zedemeden kovalıyor. Tipper abartılmış, gülünç hayatımızda her gün raslatabileceğimiz kişiler Yağmur gibi kesiksiz yağan nüktelerde bir ölümsüzlük yok, insanı tedirgin etmeyen. Aina Dilligil, ne jense, oyunu bütüñ yükünü bu nüktelere yüklemeye çözmüş. Bu yüzden oyuna baştan sona damgasını vuran «İstifa» in zararlı etkilerinden bırakın oyunu, kendisini kurtaramayır.

KONU

«Dar gelirli» dedigimiz ciñsten dört kişilik bir ailenin serüvenidir oyun. Baba (Avin Dilligil), hayatında bir karmayı dahi incitmış, dırıktı, evine bañır bir emekli. Anne (Birbahar Kerigan) kocasına bakmak ve cocuklarını yetiştirmek için «sacılı» süpürge etmiş bir kadın. Evin kizi (Gül Akdogan) ceyizini isleyerek hayır bir

kışmet bekliyor. Oğul (Engin Acunca) Tibbiye okuyor. Allenin başı dertte, Ev sahibi, (Muhammed Gürses) kiraya zam talepleri imkân ölçüsünde yerine getirilmeli, rağmen alaylı evden atmayı kafasına koymuş. Tahliye davası kaydiye de arzusundan dönmemiş, aksine hırsı artmış Allenin üst katına günün yirmi dört saatinde tepinen, plak çalan, tavarı delerek aşağıya su döken kimse teri, alt kata da bir «Galata külhanesi» ni yerleştirmiştir. Dar gelirli aileyeye dünyayı zindan ediyor. Ev sahibi zorbalık silahlaryla saldırır, alle de hukuka sırt verecek direnme çabasında.

Sonunda iş dayamız kerteve varınca, herkes Babayı karakola sıkavete zorlamaya başlıyor. Baba, hayatında karakola adam atmamış, korkuyor. Evin bir kösesine astığı «Yardımcısol» doğruların Hazreti Allah'ı tâvhîndaki tevekkîl felsefesi ile her kötüfüye boyun bükme eğiliminde, pişirik bir adam. Ama başka çare de yoktur. Baba, adamları geri gitse de bir gece karakolun yolumu tutmak zorunda kalır. Gene de giremez içeri bir türül. Fakat hareketlerini «şüphe» bulan bir bekçi tarafından yakapaga içeri alır. Bu bölümde

Halk Tiyatrosunda oynanan «Toros Canavarı»ndan bir sahne

vatandaş polis ilişkilerinin bir ilginci görürler. Baba, karakolda önce herhangi bir vatandaş gibi «muamele» görür. Ama işler, bir polisin teşhis ile değişir. Polis, ayılarından beri «Toros Canavarı» adlı bir azlığı aramaktadır. Meğer bu Toros Canavarı, bizim ken di halindeki alle Babasının kaybettiği niñus kağıdum bulmuş ve o nun hülyyetini benimsemistiñ. Bu vanlılık yüzünden, kahramanımız Toros Canavarı diye yakalanır. Bu andan itibaren toplumun ona karşılığında ve davranışında büyük

bir değişim olur. Önce polisler, hor gördükleri bu sâneye ihtiyârkarşı tavırlarını değiştirmeler, ona ligine biraz da saygı karışan bir korku ile bakmaya başlarlar. Resimleri gazetelere basılır, evi röportaj için koşan muhabir ve totoğraçları dolar, hatta bir film şirketi «Toros Canavarı»nın hayatı çekmek için aile ile pazarcıklara girişir. Herkes bu «karıncayı bile incitmeli» çoktan adam kan dökülen bir canavar olduğunu kolaylıkla inanır. Hatta kırk yıllık karısı, kız ve oğlu... «Mr. Hayd Dr. Ceylik» deki gibi, iki ruhlu bir adam olduğunu kanaat getirler. Bu şöhret, babanın cezaevinde büyük itibar görme şâme yettiği gibi, ailesi ola durumu mu da değiştirir. O insafsız ev sahibi, fedâsal olan külhanabey «Toros Canavarı»nın yüreklerle saldırdığı dehşetle kuzuya dâmâlîler, evi boşaltma gayretlerinden vazgeçikleri gibi, allenin evlerinde kalmasından duydular «şeref ve iftihâr» iñâde yarısına girişirler. Baba bir süre yattıktan sonra altan faydalanan cezaevinden çıkar. Canavarın sârrinden yılan ev sahibi ve külhanabey, onun gazabına uğramamak için nasıl daikavaklı edeceklerini düşünür. Karısı, oğlu ve kızı, Babanın cezaevinden çıkışından dolayı sevinçleri yerde üzüldüler. Bir canavarla bitzet altında yaşamak sorunda kalma korkusu kadar, onun şöhretini paraya çevirmeyelarındaki umutlerde (hayatını bir gazaçede tek rıttır etmek, bir film şirketiyle anlaşmak gibi) suya düşmesi de allenin Babaya düşmesi gözleyle bâkmalarına yol açar. Hayatını kendilerine vakaftırdı. Baba ya yâbancılaşmış, ondan buçak bucak kaçar olmustur. Bu durumdan çok üzülen Baba, ruhi denseşini kaybetti ve kendisini evin

bir odasına hapsetti. Bu surada asıl Toros Canavarı yakalanır. Bu olay da Babanın aile çevresinde «iadei itibar» etmesine yetmez. Aksine, herkes ona kızgındır. Allenin para kazanma umutları kalmamıştır. Şimdi canavar, bir sahâtekâr olarak görülmektedir. Gözleme... Ev sahibi peşine fedâsal katarak eve gelir. Aileyi kapı dışarı edecektir. Ev sahibinin şirelli sonunda Baba, işi anlayıp artık kendisine karşı biraz olsun acıma duyan kızının da yâvâmlarıyla mahbesinden dışarı fırlar. Artık tam bir «canavar» olmuştur. Karşı sindi mitvekkil bir sâneye bulâcagını sanan ev sahibi ile fedâsi bu canvardan korkarak kaçarlar. Oyun biter.

OYUN

Bir sahneye koyucu olarak «Toros Canavarı»nı başarı bir şekilde de yorumladığım leri aitmek esaretini kendisinde bulamıyorum. Ayni Dilligil, oyuncu olarak da iyi not alacak durumda değil. Birinci ve ikinci perdelerde (zaman zaman eğzinin listesine de eklenmeyen birşâma) yaşamasına rağmen) varsa. Ama üçüncü perdedeki o Muhsin Ertoğrol —daha doğrusu Emîl Janigs— özenli kompozisyonunu anlamak mümkün değil. «Şehîvet Hurban» yerine bir «Korku Kurbanı»... Buna ne gereklidir?

Muhammed Gürses, ev sahibinde başarılıydı. Keza Ezîngin Acunca da görevini yapıyordu. Diğerleri içe hiç bir sey söylememek de ha iyi olacak.

Sonuç olarak, bütün kusurlarına rağmen gene de gidip görmek lâzım Aziz Nesin'in «Toros Canavarı»sı.

H. A.

KEMALCİLER

1. KARGILAMA

Boynunda asılı Kur'an
İngiliz altını düşer arasından
Adı güzil Muhemedîn
Inancını çalan yavuz hırsız
Anzavur

Adı Osmanî paşas.
Saldırgan sömlergeci maşası
Kirilası bacaklarıyla seçerip gelir,
Vurmaya Anadoluluk hâkim
Gâvur oğlu gâvur

2. YEGİTLEME

Geyve boğazında bir su akyordu
Yarbay Mahmut bey
Nisan çiçekleri açmış
Gözleriyle bakıyordu
Yarına akan suya

Yazılımıştı gönülle ve inancı
Kuvayı Millîye ordusuna
Yaşamamıñ tâdi
Bir yeni dünya için yaşamadayı
Kemalcılık adı

3. TASLAMA

Kemalcilere koşuydular
Hep karsiyâda!
Güzel iyi halktan yana
Cânum dünyadan yana
Avdînlik olan herseye.

Kör Ali Hoca —tarîhî gericiliğin adı
Bağıriyordu Gerede çarşısında
Şeriat diye neye ki o?
Besbelli kanh bir karantikâ
Anadolu hâkimin karşısına.

4. ULUSLAMA

Cekip Anadolu toprağından
Selçuklu & lemlini
Başkaldırmıştı Milliyetçiler
Osmanlı ümmetine
Türkileri venyeni.

Dirifterek ölü evinden
Sahmîlardi çâja doğru
Bir ulusun hâklarını
Başkaldırmışlardı Osmanîya
Şirüp Türkman añaçları.

5. HALKLAMA

Bilmeliydi halk
Nastı bilsindir?
Yorgundu, fakirdi, ezilmisti
Sömlerimli banker bâti
Sömlerimli Bolu çarşısı.

Uyanmadı halk
Nasıl uyansındı?
Şeriatın kara örtüsünde
Bunalmıştı, iyuya kalmış
Ağaların kapısında.

6. GUZELLEME

Mahmut bey dîs kuruyordu
Hendek boğazında at üzerinde
Bir yarın var ki gelyor,

Adam gibi biliyorum
Ince seheri well gibî

Kemalcilerin Ankara yolu
Çayır cimen döşeli
Ince ince usul usul dağıldan
Bağımsızlığına ala sevgili
Incek bir sevgili gibi

Kâşâflâstalar ates ederek
Birbirlerine, vînâd kursun
Bir ses aman diledi
Boğuk bit orman yanımı
Gibi bir ses karşılıyordu

Mahmut bey eyleti!
Aman dileyen etes keselim
Keselim ya, kimşîz siz?
Halife ordusunuz, ya siz?
Biz mi? Bize Kemalcılık.

Kâleştîr hâlia in kursuna
Mert olsa hic satırı mydi
İngiliz mahî tîfeje?
Mahmut bey! vurdular Hendek
volunda

Atesin kesildiği yerde
Mahmut bey! Mahmut bey!
Gözlerî açık uyur
Yirmi üç Nisan sabahı
Halk egemenliği bayrağına
Kam karışmış Pk devrimell

Mahmut beyin acısı
Bir ince kursun gibi
Girdi Kemalcillerin böhrâne
—Ağlamaya vakit yok— ekti
yollarla
Ali Fuat pasa, omuzunda filinta.

Kuvayı Millîye atları
Vardalar demir yoldan
Adapazarına girdiler
Halife ordusunu kurdular
Ashlar Maduruñ milîfîsünâlî

Daha bîmbedi daha dur
Sömlergeci zâminin beslediği
Aznavur
Yâza daha çoğalacağ
Bir kurtuluş ordusu olacağ
Bâsacağz ortacağ düzenini

Osmâni derebeyierâ'n
Zulmînâlî, hâkîm ortasında
Güpegündüz uyamık ve bîlinçli
Mahmut beyin namuslu başı adına
Tarihin darâşacına asacağz.

Halkla gizet hâfka birlikte
Gelen düzen Kemâlin düzeni
Mahmut beyin düstûz verde
açacak
Ozgûrlûğun cileli gülli
Kan krum'zi halk gelini!

Ceyhun Atuf Kansu

YEDİTEPE

YAYINLARI

MELİH CEVDET ANDAY

KOLLARI BAĞLI ODYSSEUS
Şîrler 300 Kuruş

RÂHATI KAÇAN AGAC

Şîrler 200 Kuruş

TELGRAFHANE

Şîrler 300 Kuruş

YEDİTEPE YAYINLARI P.K. 77, İSTANBUL

(Yon: 911)

Kurtuluş Savaşı Destanından

HİKAYE-İ ARHAVİLİ İSMAIL

Karanlıkta kurşunu derisi kırmızıya boyanan
baltabaş gemi
düşman torpitosudur.

Ve dalgaların üstünde sallanarak
alev alev
yanan

Şaban Reisin beş tonluk takası.

Kerempe Fenerinin 20 mil açığında
gecenin karanlığında
dalgalar minare boyundaydılar;

ve başları bembeyaz
parçalanıp dağılıyordular.

Rüzgâr
yıldız-poyraz.

Esirlerini bordasına alıp
kayıboldu düşman torpitosu.

Şaban Reisin teknesi,
ateşten direğe ile gömüldü suya.

Arhavili İsmail bu ölen teknedendi.

Ve şimdi

Kerempe Fenerinin açığında
batan teknenin kayığında
emanetiyle tek başmadır,
fakat yalnız değil

rüzgârı

buduların

ve dalgaların kalabahğı,
İsmail'in etrafında hep bir ağzdan konuşuyordu.

Arhavili İsmail

kendi kendine sordu:
— Emanetimizle varabilecek miyiz?
Kendine cevap verdi:
— Varmamak olmaz,

Gece Tophane rıhtımında
Kamaçı ustası Bekir Usta ona

— Evladım İsmail,
Hiç kimseye değil
bu sana emanetir,
dedi

Ve Kerempe Fenerinde
düşman projektörü dolasına takamın yelkenlerinde

İsmail, reisinden izin isteyip,
— Şaban Reis,
emaneti yerine götürmeliyiz» devip
atladı takamın patlaymasına
açıldı..

«Allah büyük
ama kayık küçük» demiş yahudi
İsmail hodoslamadan bir sahnak yedi,
bir sahnak daha
peşinden üç kardeşler.

Ve deniz; bıçak atmak kadar iyi bilmeseysi eger
alabora olacaktı.

Rüzgâr, tam kerte yıldıza dönüyor.

İa karşa bir damla kırmızı ışık görünecektir:
Sivastapola giden bir geminin
sancak feneri

Elleri kanayarak
İsmail çekiyor kürekleri.

İsmail rabbattır.
Kavgadan
ve emanetten başka herseyin haricinde.

İsmail seferinin içinde...

Emanet,
bir ağır makinalı tüfektir
Ve İsmail'in gözü tutmazsa liman reislerini
ta Ankaraya gidip
onu Kemal Paşam'ın eline teslim edecektir.

Rüzgâr,
bocalıyor.

Belki karayel gösterecektir.
En az onbeş mil uzaktır en yakın sahil.

Fakat İsmail
ellerine güveniyor.
O eller, ekmeği, küreklerin sapını, dümenin yekesini
ve Kemeraltıda Fotikanın memesini

aynı emniyetle tutarlar.

Rüzgâr
Karayel göstermedi.

Rüzgâr,
yüz kerte birden alayıp
bir anda bütün ipleri bıçakla kesmiş gibi
düştü

İsmail bunu beklemiyordu.

Dalgalar bir müddet daha
yuvarlandılar teknenin altında
sonra deniz diündüz

ve simsiyah durdu.
İsmail şaşırıp bıraktı kürekleri
Ne korkunçtur düşmek kavgaının haricinde
Ve bir korku düştü İsmail'in içine
ve bir balık gibi ürkerek
bir sandal

bir çift kürek
ve durgun
ölü bir deniz şeklinde gördü yalnızlığı.

Ve birdenbire
öyle kahrolup dnydu ki insansızlığı
elleri yıldılar

yüklendiler küreklerle,
kürekler kirildiler.

Salar tekneyi açığa sürüklüyor.
Artık hiç bir şey mümkün değil.
Baldı ölü bir denizin ortasında
kanayan elleri ve emanetiyle İsmail.
ilk önce küfretti.

Sonra «zelham» okumak geldi içinden.
Sonra güldü
eçilip okşadı mubarak emaneti.

Sonra...

Sonra malum olmadı insanlara
Arhavili İsmail'in akibi..

Nâzım Hikmet

BÖYLE BAŞA BÖYLE TARAK

Nijat Özön

TEKRARLANMASI
GOREKEN SORU

1959 ortalarında Tarık Kakınç
«Vahid» dergisinde «Eleştirmeciler
ve Sorumlu» adlı altında bir soru

turma yayımlanmış Soruşturma
ya «Varlık» in üç sayısında geniş
yer ayrılmıştır. Rağmen, katılım
eleştirmenlerin sayısı ile sorular
çok, verilen cevaplar geniş oldu-

Jundan, Kakınç soruşturmaların
içamını yaşamamıştı. Oysa
yayınlanmayan sorular içinde, ya
yayınlannmış olanlardan daha önem
liileri de vardı. Bunlardan biri
suydu: «Genel konu: Türk sinema
eleştirmecileri batı yabanı
filmlere gösterdikleri hoşgörü
yıl Türk filmlerinden esirgenektedirler. Yerli film eleştirmelerin
de şiddetli bir dil kullanmaktadır
lar. Bu şiddet şiddet kullanarak si-
nemamızın iyiye doğru yürüleceği
ne ve düzelleceğine inanıyor mu-
sunuz?»

Gerçekle bu biraz gecikmiş bir
soruydu; çünkü Kakınç'ın bunu
ortaya attığı 1959 başında (soru
ları o vakit yollamış) eleştirile
rin dili alabildigine yumuşamıştı;

eleştirmenler ile sinemacılar, da-
ha doğrusu sinemacıların biraz
aklı başında, sağduyu olmalar
bir balayı yaşamaktaydılar. Bu
soruya daha önce sormak gerekl
di. Nitekim 1958 başında «Sine-
ma» dergisini yayımlayanlar bu
soruya epine boyuna incelemeler
hatta meseleyi daha geniş olarak
ele alıp, yerli sinema karşısına
nasıl bir tutum benimsenmesi
gerektiğini uzun uzadıya düşün-
müştür. O vakit varılan yarg
suydu: Sinemamız, bir iki yılın
arasında gösterisi bir yana bırakılmışsa
tam bir çökme içindedir. Bu çök-
mazdan ne kurtulma çabası, hat-
ta ne de istemi vardır. Korkunç
bir ticari zihniyet, bütün sinema
mazı boymadır. Alına almış-

Bu zihniyet derisi için umu-
da yer bırakmadı gibi, tek tük
yinyeti gösterilerini de hemen
boşma göstermektedir. Bundan
olası bu zihniyetin yükseltisi ge-
rektir. Bu da ancak bu zihniyete
karşı açılacak yoğun, dikenli bir
mucadeleyle sağlanabilir. Acıma-
uz, sert, gereksiz kaldırın bir
dille bu zihniyete karşı çıkmaktan
başa yol yoktur. Nitelik «Sine-
masında, daha bilyükköldede de o za-
menin en çok satılan haftalık si-
neması dergisi «Akissın sinema say-
fasında tutulan yol buydu. Bu
sun olumlu sonuçları da kendini
göstermeye gecikmedi. Bir za-

Kurtuluş Savaşı sonunda iktidarı alan burjuvazi, az gelişmiş bir burjuvazıdır. Ekonomik gücü hemen hemen sıfırdır, hiç değilse yerini almak istediği sömürgeci ülke burjuvazisine nazaran mukayese kabul etmeyecek ölçüde zayıftır.

Bu burjuvazi, sömürgeci ülke burjuvazisinin kolaylıkla yerini stabilizeceğine inanmıştır. Fakat bağımsızlık, bütün kaçamak yılalarını kapararak onu sıkıştırınca, burjuvazi panike kapılır ve endişe içinde sömürgeci ülke imdadına çağrımak zorundadır.

Burjuvazı, ne maddi ne de entellektüel imkânlara sahip olmadığı için, evvelce sömürgecilerin işgal ettiği ticarethaneleri ve iş bürolarını ele geçirerek yeticektir. Münibessilik, genel acentahlık, ticaret, komisyonculuk, bankacılık gibi. Burjuvazı, memleketin hayali ve kendi kurtuluşu için bütün bu mevkileri doldurmayı vazife bilir. Bundan böyle burjuvazı, memleket te kalmak veya oraya nüfuz etmek isteyen bütün yabancı şirketlerin kendi aracılığından geçmesini isteyecektir. Milli burjuvazı böylece aracılık yapmak şeklindeki tarihi misyonunu keşfeder. Görüldüğü gibi bir milleti değiştirmeye misyonu bahis konusu değildir. Bahis konusu olan, yeni sömürgecilik maskesinde gerisinde kendi ni gizlemek zorunda kalan bir kapitalizme aracılık etmektedir. Batı burjuvazisinin iş ajansı rolindeki milli burjuvazı, bu yüzden en ufak bir komplekse kapılınak söyle dursun, aksine hoşnuttuk duyacaktır. Bu paralı rol, bu magazık görevi, budur görüşlüük, bu idealşilik, burjuvazinin tarihi misyonunu ifade gösterdiği elhiyetetsizliği temsil eder. Batı burjuvazideinde görülen dinamizmde, öncülük ve yaratıcılık niteliğinden onlar ağlanacak ölçüde yoksundurlar. Onlarda, zevk ve saf sürme zihniyeti hakimdir. Psikolojik planda, kendini Batı burjuvazisiyle aynı görür. Onun bütün derslerini ezberlemiştir. Fakat Batı burjuvazisinin, ikinci icat ve keşif saflarını aşmadan, olumusuz ve gürültülü taraflarını izler. İşe sonundan başlamıştır. Gençlik ve ergenlik çağının başı burjuvagliunu, cesurlığını ve coşkuluğu tanımamıştır, sindirden ihtiyardır.

İntihat halindeki azgelişmiş ülke burjuvazisi, gazino, av ve ekotizm aşığı turistler olarak ortaya çıkan Batı burjuvazisinden, bu niteliği ile genel ölçüde yararlı görecelerdir. Batı burjuvazı için odinlenme, tedavi ve zevk merkezleri hizalar. Bu faaliyet turizm adımı alacak ve milli sanayiden sayılacaktır. Güney Amerika'da, yerli burjuvazı, Batı burjuvazisinin eğitici organizatörü haline gelmiştir. Havana ve Mexico gazinoları, Rio plajları, küçük Brezilya'sı ve Meksikalı kızlar, 13 yaşında melez kızlar, Acapulco, Copocabana, burjuvazının ahlaklı cüklüşünüz izleridir. Zira bu burjuvazı fiksizdir kendi içine kapanmıştır, halktan kopmuştur, meseleleri milletin tamamını

Azgelişmiş Ülkelerde Burjuvazı

(Cezayir İhtilâlinin teorisini Franz Fanon'un yazılarından derlenmiştir.)

Derleyen: Sevil Avcioğlu

gözünden tutarak bir bütün halinde düşlinme yeteneğine doğuştan sahip değildir. Bu burjuvazı, Batı tesebbüslere isterine alacak ve memleketini silen Batının "zevk evi" olarak organize edecektir.

Azgelişmiş burjuvazı, gittikçe daha açık bir şekilde, büyük yabancı şirketlere salır. Yabancılar, menfaat karşılığı imtiyazlar sağlarlar, skandallar çoğalar, başlıklar zenginleşir, hanımları hercalleşir, milletvekilleri işlerini yürütür. Bu büyük yokluklar kervanına, polis memuru da gümrukçü de katılır. Muhalefat daha saldırgan olur ve halk onun propagandasını imâen söylemeye bile anlar. Burjuvazye karşı duylanan öfke, artık açığa çıkmıştır. Erkeki bunama hastalığına tutulmuşa benzyen burjuvazı, ona yaşıtlarına nashıtlara alırmaz ve sönmürmeye hâfice de olsa gizlemenin çökari geneligi olduğunu anlatır.

Burjuvazı, kendine yönelik suçlularlardan pek fazla endişe duymaz. Batıya yasanan burjuvazı durumdan faydalanan kesinlikle kararlıdır. Halkın sömürülmesinden sağlanan büyük kârlar, Avrupaya ihraç edilir. Burjuvazı, kendi kurduğu rejime, yabancı şirketlere daha az güven besler. Millî topraklar üzerinde yarımı reddeve onu koruyan ve beslenen devletle karşı aklı almaz bir nankörlük gösterir. Avrupa'da yabancı borsa değerleri satışa alır ve hafta sonu tâtilini Paris ve Hamburg'ta geçirir. Bazı azgelişmiş ülkeler burjuvazisinin davranışını, vurgundan sonra arkadaşlarının pâyanı cebe atan ve akilli emekliliğin hâzırlayan çete mensuplarını hatırlatır. Bu durum, burjuvazının, av veya çok bilincli şekilde, nasıl olsa uzun vadede kaybedeceğini düşünerken davranışını gösterir. Durumun sonuna kadar devam edemiyice

ğini anladığından, ondan azami faydalamaya çalışır...

Varılan sonuc sudur ki, bir hayli gürültü koparan bu mikro burjuvazı, yerinde saymaya mahkûmdur. Azgelişmiş ülkelerde burjuva sahisi imkânsızdır. Polise dayanan bir diktatörlük kapalı bir vurguncular sınıfı her halde kurulabilir, fakat bir burjuva toplumunun kurulması, başırsızlığa mahkûm gözükmemektedir. Sefalet içindeki bir memleketin toprağından banknotları söküp alan vurguncular topluluğu, eninde sonunda, yabancı uzmanların ustalıkla manevra ettigi bir ordu'nun elinde degersiz bir saman köpüğü haline gelir...

Bu birkaç gözlem, bizi şu normal sonucu götürür: Azgelişmiş ülkelerde burjuvazinin bir varlık olması ve gelişmesi için gerekli şartlar yoktur. Başka bir deyişle, bir partide örgütlenmiş kitleler ve devrimci ülkelerde milîcehiz lîce bilincî aydınlar, bu faydasız ve zararlı burjuvaziyi yolu kapamadırlar.

Avrupa'da geliştiği şekilde bir burjuvazi, kendi gücünü arttırmak bir ideoloji ortaya koymayı. Bu dinamik, laik ve bilgili burjuvazî sermaye birikimi teşebbüsün tamamen başarılı ve millette asgarî bir refah sağlıyor. Azgelişmiş ülkelerde ise, gerçek bir burjuvazî olmadığını gördük. Bu ülkelerde uzun süre, aç, obur ve eski sömürge devletinin sağladığı temettülerle yetinen, kapkaç esprisine sahip bir cins küçük kast mevcutur. Bu gecekondu burjuvazı, büyük fikirlerden yaratıcılıktan yoksundur. Avrupa burjuvazisinin bir karatılıdır.

Azgelişmiş ülkelerin burjuvazisine karşı mücadele, teorik bir tutum olsaktan çok uzaktır. Tâtilin onun hakkında verdiği mahkûmiyet hükümlünü çözmez

bahis konusu değildir. Azgelişmiş ülkelerde, burjuvazı ile milletin ahenkli ve toptan gelişmesini frenleyebileceği düşüncesiyle savasılmamalıdır. Ona, kelime tam anlamıyla hiç bir işe yaramadığı için kesinlikle karşı koymalıdır. Kazancılarda, gerçekleştirdiklerinde, düşüncesi içinde cihz kalır bu burjuvazı, cihzîz bireysel plândaki prestij yapıları, Riviera'daki taillerde, neon ışıkları gece kulüplerinde hafta sonları gizlemeye çalışır.

Halktan gittikçe yüz çeviren bu burjuvazı, kapitalist ülkelerden memleket ekonomisini ilgilendiren yatırımların gerçekleştirilmesi, bazı sanayilerin kurulması gibi önemli tâtiler de koparamaz. Akşine, millî ekonominin içinde bocaladığı yeni sömürgecilik tipine uygun olarak, montaj tesisi çoğalar. Bu sebeple, burjuvazı, memleketin herlemesini geciktiriyor, zaman kaybettiler. Memleketin çökme dâlişme tehlikesiyle başbaşa bırakıyor diye değil, azgelişmiş ülkelerde burjuva aşaması faydasızdır diye tenkit edilmelidir. Kendi gelişmelerinin yakacağı bu kast ortadan kalktığında, başırsızlığı elde edildiği günden beri hiç bir şey olmadığı, her seye sıfırdan tekrar başlamak gerektiği görülecektir.

Sayıcı, kafaca ve ekonomik bakımından cihzîz göründüğümüz bu burjuvazîyi etkisi hale getirmek kolaydır. Bu burjuvazîn safları, dikkatli bir gözlemeyle istikrarsızlık intibâ veren birin çalışma yerlerinde çalıkanmaktadır. Aydzişaların çoğu, birkaç insanın egemenliğine dayanan bu rejimi reddeder. Azgelişmiş ülkelerde, ekonomik planlanması, vurguncuların tasfiye edilmesi ve aldatmacanın sert şekilde yakalanması zorunlu olduğunu kuvvetle duyan samimi sekiller, memurlar ve aydınlar vardır. Ayrıca, bu kimseler halkın kamu işlerinin yönetimine katılması için belli ölçüde mücadele ederler...

Eğer iktidarı, memleketi yerinde saymaktan kurtarmak ve onu dev admînistrasyon ve gelişmeye yönelik istiyor, saflarla ve eski sömürge devletinin sağladığı temettülerle yetinen, kapkaç esprisine sahip bir cins küçük kast mevcutur. Bu gecekondu burjuvazı, büyük fikirlerden yaratıcılıktan yoksundur. Avrupa burjuvazisinin bir karatılıdır.

Azgelişmiş ülkelerin burjuvazisine karşı mücadele, teorik bir tutum olsaktan çok uzaktır. Tâtilin onun hakkında verdiği mahkûmiyet hükümlünü çözmez

ışık noktasına vardi. Ama bu fesih, gelişmenin en son noktası olduğu kadar, yerden eski duruma dönüşen de başlangıç noktası oldu. Festivalde işlenen hatalarla başlıyan yeni durum; sinemâmâzda baş gösteren bunalım ve bununla atlassa giden bir estetik bunalımıyla günümüze kadar gitmiş kötüleşerek sürdü.

Oyle görüldüyor ki, aşağı yukarı on yıllık bir çabadan sonra sinemâmâz da, sinema estetiçiliğimiz de dönüp dolaşıp yine aynı noktaya varmışlardır. Bu karşılıkla ilişkinin gelişmesini bugün için tam bir tarafsızlıkla incelemek pek mümkün değil; mümkün olsa da, yine bugün için bu işi bu sınıfların yazısına düşmez çünkü tarafsızdan biri sayılır. Bündan dolayı, kisır big stavuk mu yemura mı? tartışmasını bir yana bırakarak sebepleri değil de sonunu ele almak, buna göre ilerisi için yeniden bir tutumu benimsenmek yerinde ve gerekli bir davranış olacaktır. Kakuncı'nın sorusturmasının yayılmamasına bölmünde bu sorunun cevabı bize söyleydi: «Eleştirmenler yerli filmleri hoşgörülerden daha uzakça ele alımlarla bunun sebebi bu filmlerin onları yabancı filmlerden daha çok ilgilendirmesidir. Burdan başka kâr bes yıldır yanlış bir tutumda ayak direyenlere karşı bu kadarcık bir hırçınlık gösterilmelidir. Eleştirmenler ister siddetli bir dill kullanımları ister kullanımları ister kullanımları ister kullanımları, sınıdlı dîvûm'da sözlerini sinemâci değil seyirciye öğretmeleri, sinemâci seyirci aracılığıyla baskı yapmaları gerekir. Ancak seyirci eleştirmene uyarık yerli filmleri karşısında aynı durumu benimsemeye başladığını vakit sinemacı da yanlış tutumundan vazgeçmek zorunda kala caktır. Sıddetli dill bânu biraz da ha çabuklaştırmış sanırırmı.»

Komili ZEYTINYAĞLARI

Türkiyenin
en Kaliteli
Zeytinyağı

Istanbul Tel: 2207 98
Ankara Tel: 314068

Safiyeti nefaseti ve
kalitesi firmamızca
garanti edilmiştir.

YEMEK SALATA ve
MAYONEZLERİNİZDE

ZEYTINYAĞI DEYİNCE KOMİLİ

Bakkalonuzdan ısrarla isteyiniz.